

Usmerjeno izobraževanje sestavina združenega dela

V mesecu marcu je bil dan v javno razpravo osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju, hkrati pa tudi predlog za izdajo zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok in predlog za izdajo novega zakona o osnovni šoli. Poleg tega so bila objavljena stališča in predlogi Republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje o nadaljnjem uresničevanju samoupravnih preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji ter pregled akcij in nalog za to preobrazbo. Celotno področje vzgoje in izobraževanja je torej pred pomembnimi spremembami. Te pa ne zadevajo samo vzgojno izobraževalnih organizacij, ampak pomenijo zlasti v usmerjenem izobraževanju pomembno in globoko spreminjanje odnosov delavcev v združenem delu in vse družbe do vzgoje in izobraževanja. Sedanja preobrazba vzgoje in izobraževanja ni običajna šolska reforma, ampak sestavni del celovite družbene preobrazbe, ki temelji na uresničevanju ustave in zakona o združenem delu.

Zakon o usmerjenem izobraževanju bo nadomestil štiri sedanje zakone, ki obravnavajo zadeve na področju poklicnega izobraževanja in urejanja učnih razmerij (ozki profili in izobraževanja odraslih. Osnutek zakona temelji na stališčih kongresov ZKJ in ZKS ter drugih družbenih dokumentih. Že samo dejstvo, da je preteklo od sprejetih družbenih izhodišč do izdaje zakona precej časa in da pristopamo v Sloveniji k preobrazbi vzgoje in izobraževanja kasneje kot v drugih republikah, dokazuje, da ne gre za enkratni akcijski ali kampanjski poseg, ampak za globoko, daljnosežne spremembe. Gre za proces, v katerem bo treba razreševati številna nasprotja in probleme. Zato osnutek zakona ni tak, da bi podrobno urejal vse zadeve na področju vzgoje in izobraževanja. V skladu z našim samoupravnim razvojem ter z vlogo delavcev v združenem delu in drugih dejavnikov,

Širna polja smo zorali... (Foto: P. Poženel)

vezmi povezani del združenega dela in celotne družbe.

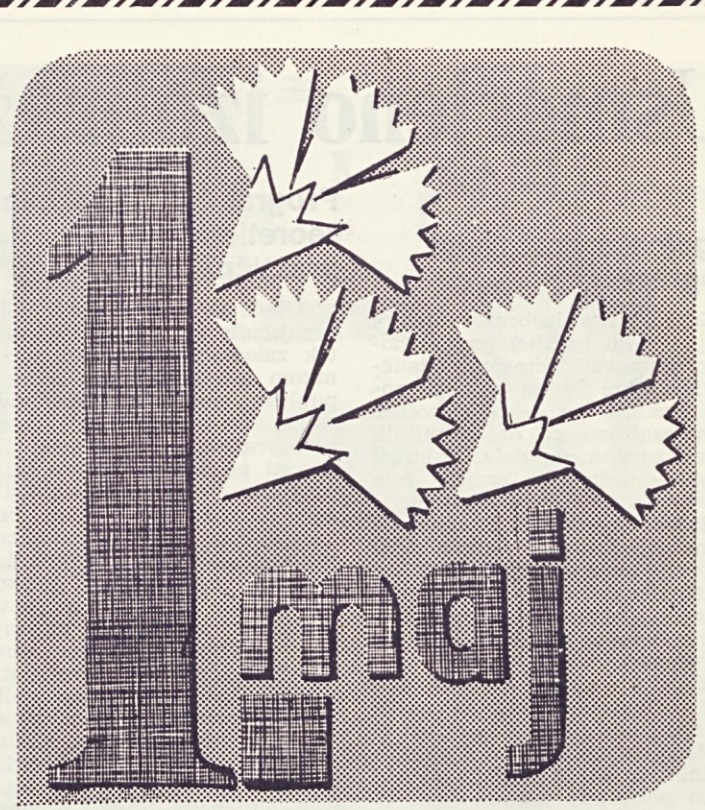
Tri stopnje usmerjenega izobraževanja

Osnutek zakona razvija tri stopnje usmerjenega izobraževanja: strokovno usposabljanje, srednje izobraževanje in visoko izobraževanje (z vključenim višjim izobraževanjem). Na vseh stopnjah vsebuje usmerjeno izobraževanje takó pridobivanje teoretičnih in praktičnih znanj v različnem medsebojnem deležu, kot tudi izpopolnjevanje v delu, stroki, poklicu.

Strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje za enostavna dela razvijajo same temeljne organizacije oz. za manj zahtevna dela tudi izobraževalni centri, šole in drugi izvajalci. Tu gre za delavce v delovnem razmerju. Srednje in visoko izobraževanje razvijajo srednje in visoke šole, povezane z združenim delom, pri čemer pojmujeemo združeno delo ne le gospodarske proizvodne delovne organizacije, ampak tudi tiste v družbenih dejavnostih. Vse bodo razvijale izobraževanje za svoje potrebe. Naloge srednjih in visokih šol pa ne bodo obsegale le izobraževanja učencev in študentov pred vstopom v delo (poklic), ampak bodo organizirale izobraževanje za delavce ob delu in iz dela ter strokovno izpopolnjevanje. Nenehno povezovanje izobraževanja in dela, izhajajoč iz potreb združenega dela in družbenega razvoja mora spremeniti sedanje srednje šole ter visoko šolstvo v res usmerjeno izobraževanje. Z delom pridobljeno znanje postaja namreč enakovredna sestavina usmerjenega izobraževanja.

Izhajajoč iz teh temeljnih izhodišč, nastajajo spremembe v srednjem šolstvu posebej pri sedanjih gimnazijah, ki doslej niso izobraževale za vstop v konkretno delo (poklic), ampak so bile pripravljavnice za študij na višjih in visokih šolah.

(Nadalj. na 2. strani)

Delu čast in oblast!

Prvi maj, mednarodni praznik dela, je zgodovinski in borbni dan solidarnosti proletariata in delovnih ljudi vsega sveta. Zgodovinska dejstva tega največjega delavskega praznika, ki sega v drugo polovico prejšnjega stoletja, nam vedno znova povedo, da so si ta praznik v desetletjih razvoja delavskih gibanj priborili delavci sami. Pa ne zato, da bi počivali brez dela, pač pa, da bi ta dan organizirano združili vse svoje sile v nenehno bitko za osnovne pravice in osvoboditev delavskega razreda od vseh oblik izkoriščanja.

»Delu čast in oblast!« — to staro delavsko geslo vedno znova zaživi povsod tam, kjer so delavci in povsod tam, kjer je delo. Ker pa je delo osnovna človekova naloga, ki mu je obenem tudi osnova za življenje, je delo nenehna borba za življenje v vsaki družbeni ureditvi na svetu.

Z vsakim delom — trdim in težkim, zahtevnim, naporim in nevarnim, skratka z vsakim koristnim delom si urejemo in lepšamo življenje.

V naši samoupravni socialistični družbeni ureditvi smo pravice in dolžnosti o delu zapisali v ustavi in še posebno v zakonu o združenem delu. To je svoboda dela, kjer vsak delavec lahko svobodno, enakopravno in pod enakimi pogoji dela skupno z drugimi delavci, upravlja z družbenimi sredstvi in s tem postaja delavec in upravljelec dela.

Nekoč se praznik dela ni smel praznovati. Ponekod po svetu je še danes tako, toda tudi tam delavci vsak dan glasneje zahtevajo: »Če je moja dolžnost delati, je moja pravica živeti...« In v čem obstaja naša borba in vizija bodočnosti?

To je nenehno prizadevanje za kvaliteto dela, za uresničevanje pravic in dolžnosti o delu, ki so zapisane v naših dokumentih kot posledica revolucionarnih sprememb, in kot največje vrednote naše družbene ureditve. Ostaja borba za vse večjo uporabo znanja v delu, za zagotavljanje kulture dela, za varno in zdravo delo, za produktivno, pošteno in družbeno koristno delo.

Naš praznik dela 1. maj tako ni več simbol borbe za osnovne delavske pravice, te smo si oblikovali sami, pač pa je simbol socialističnega humanega dela, ki naj zagotovi človeku srečno in svobodno življenje in prihodnost.

K. G.

INVENTIVNA DEJAVNOST

Pospeševati in nagrajevati

V LITOSTROJU SE NE MOREMO POHVALITI Z ZELO RAZVITO INVENTIVNO DEJAVNOSTJO, VENDAR SE MORAMO PRAV VSI SKUPAJ ZAVEDATI, DA TA DEJAVNOST MED NAMI JE TER DA MORAMO VSI STORITI PRAV VSE, DA BO RES ZAŽIVELA TER POSTALA SESTAVNI DEL NAŠEGA VSAKDANJEGA DELAVNIKA. IN ZAKAJ JE STANJE V NAŠI INVENTIVNI DEJAVNOSTI TAKŠNO, KAKRŠNO PAČ JE?

Trenutno imamo v naši delovni organizaciji 35 veljavnih izumov, za katere smo oziroma bomo prejeli 108 patentnih listin iz vsega sveta, 49 tehničnih izboljšav in 5 koristnih predlogov.

Iz navedenega dobro vidimo, da razmerje med izumi in tehničnimi izboljšavami ter koristnimi predlogi ni ravno ugodno. Na en izum bi moralo bit veliko več prijavljenih tehničnih izboljšav in koristnih predlogov. Pri nas torej ni masovnosti v inventivni

dejavnosti, vendar bi prav z masovnostjo lahko največ prihranili. Vsi tudi zelo dobro vemo, da je po delavnicah veliko izboljšav in izboljšavic, za katere pa vedo zgolj njihovi avtorji. Zakaj? Za avtorja je namreč mnogo koristneje, da svoj predlog uporablja sam pri vsakomesečnem presegovanju norme, kot da bi ga prijavil komisiji za pospeševanje inventivne dejavnosti ter zanj prejel neko denarno nadomestilo, ki je vse prej kot stimulatívno.

Vse torej kaže, da je mogoče prav pri nagrajevanju inventivnih predlogov največ storiti za pospešitev inventivne dejavnosti. Zaenkrat pa na tem področju nismo naredili drugega, kot to, da že od leta 1973 naprej sprejemamo in dopolnjujemo različne pravilnike o pospeševanju inventivne dejavnosti, ki naj bi vsi skupaj imeli en sam cilj: pospeševati in pravično nagrajevati posamezne inventivne predloge. Tudi pri sprejemanju dokumenta, kot je pravilnik o pospeševanju inventivne dejavnosti, ki naj bi določil osnove in merila za ocenjevanje in nagrajevanje inventivnih predlogov, se kaže naš slab odnos do inventivne dejavnosti. Njegov zadnji predlog smo obravnavali na zborih delavcev 24. novembra 1978, vendar ga še danes nismo sprejeli v vseh temeljnih organizacijah.

(Nadalj. na 4. strani)

Usmerjeno izobraževanje

(Nadalj. s 1. strani)

Vzgojnoizobraževalni programi

Strokovnega izobraževanja za vstop v delo (poklic) pa ne moremo pojmovati ozko praktičistično, izključno le na podlagi potreb poklica, in tekočih potreb delovnega procesa oz. trenutnih potreb združenega dela. Osnutek zakona določa, da izvajajo šole za vstop v delo (poklic) temeljno izobraževanje, ki ni omejeno le na poklic. Sicer mora šola bodočega delavca usposobiti, da bo lahko začel delati in mu mora dati določena funkcionalna znanja, vendar si jih bo delavec v precejšnji meri pridobil tudi na delu, ko se bo zaposlil. Temeljno strokovno izobraževanje v šoli naj nudi zlasti tisto strokovno izobrazbo, ki ima trajnejšo vrednost in ki je podlaga za celovito poklicno izobrazbo oz. za tista poklicna praktična znanja, spretnosti in sposobnosti, ki si jih bo delavec še pridobil na delu. Temeljno strokovno znanje naj omogoča delavcu, da bo lahko razširjal svoje znanje z izpopolnjevanjem strokovne izobrazbe ob delu ali iz dela.

Osnutek zakona določa, da se torej programi oblikujejo sicer tudi na podlagi tekočih in razvojnih potreb delovnega procesa, prav tako pa na podlagi skupnih družbenih potreb, potreb človekovega osebnega razvoja, razvoja samoupravnih odnosov in v skladu z dosežki in razvojem znanosti in tehnike.

Zato bodo obsegali vzgojnoizobraževalni programi v usmerjenem izobraževanju tri sestavine:

- skupno vzgojnoizobrazbeno osnovo na začetku usmerjenega izobraževanja,
- strokovno teoretična in
- strokovno praktična znanja, sposobnosti in spretnosti.

Skupna vzgojnoizobrazbena osnova

Skupna vzgojnoizobrazbena osnova na začetku usmerjenega izobraževanja je v glavnem ista za vse udeležence izobraževanja, ki se po osnovni šoli vključujejo v usmerjeno izobraževanje, in sicer ne glede na bodoči poklic, stroko, smer oz. usmeritev. Obsega splošno kulturno, družboslovno, naravoslovno-matematično in proizvodno-tehnično področje. Le pri slednjem se že pojavijo v okviru te skupne vzgojnoizobrazbene osnove rahla usmeritve v izbrano strokovno (pazno) smer izobraževanja za bodoči poklic.

V svetu se obseg splošne izobrazbene ravni povečuje in v razvitih deželah se podaljšuje čas za obvezno splošno izobraževanje vse populacije. Današnje življenje, razvoj znanosti in tehnologije, pa tudi osebne potrebe, pri nas pa še samoupravna, odločujoča vloga delavcev in občanov postavlja pred našo družbo vprašanje: ali podaljšati osnovno šolanje na 9 ali 10 let kot marsikje drugod v razvitem svetu, ali iskati druge rešitve. Osnutek zakona vgrajuje skupno vzgojnoizobrazbeno osnovo v čas izobraževanja po osnovni šoli, kot sestavni del usmerjenega izobraževanja in ne kot podaljšane osnovne šole.

Osnutek zakona tako opredeljuje vlogo skupne vzgojnoizobrazbene osnove v prvem in drugem letu usmerjenega izobraževanja:

- zagotavlja višjo izobrazbeno in kulturno raven, prispeva k vsestranskemu razvoju osebnosti ter daje enotno podlago za nadaljnje izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje,
- usposablja za samoupravljanje ter za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito,
- omogoča usmerjanje učencev v ustrezne smeri izobraževanja oziroma v delo — v skladu z doseženimi izobrazbenimi rezultati, sposobnostmi, interesi in nagnjenji.

Programi za strokovno teoretična in praktična znanja

Glede strokovno teoretičnih in praktičnih znanj postavlja osnutek zakona nalogo tako uporabnikom kot izvajalcem, da v republiških posebnih izobraževalnih skupnostih sami oblikujejo vzgojnoizobraževalne programe. Upoštevati pa morajo načela, ki jih postavlja strokovni republiški organ (zaradi metodologije, pedagoških zakonitosti, medsebojne usklajenosti itd.). Programi so grajeni vertikalno v strokovni smeri, tako da se povezuje vsak naslednji program s prejšnjim, predhodnim: npr. strugar, strojni tehnik, inženir, dipl. inženir strojništva. Zakon prepušča oblikovalcem programov, da določijo, ali so za nadaljnje izobraževanje potrebna predhodna poklicna praktična znanja, spretnosti in usposobljenosti (npr. predhodni poklic za tehnika) oziroma ali so potrebne predhodne delovne izkušnje (npr. za inženirja). Poudarjena je usmeritev v delo in

lovni organizaciji. Ob koncu drugega leta se učenec še vedno lahko preusmeri v drugo stroko oz. za drug poklic, vendar mora predhodno obvladati program primarnih programskih usmeritev druge stroke oz. nove smeri.

Učenci, ki niso uspešno obvladali skupne vzgojnoizobrazbene osnove ali primarnih programskih usmeritev, se lahko po prvem ali drugem letu šolanja strokovno usposobijo za enostavna oz. manj zahtevna dela in se zaposlijo.

V tretjem letu se prične dejansko konkretnije izobraževanje za poklic, ki traja različno dolgo. Osnutek zakona predvideva, da bo trajalo izobraževanje za poklice ozkih profilov po osnovni šoli skupaj s skupno vzgojnoizobrazbeno osnovo 2 leti, za poklice širokih profilov 3 leta, za tehnike pa 4 leta kot doslej.

Učenci, ki ne bodo uspešni v tem delu izobraževanja, se bodo lahko preusmerili na programe kovinarskih poklicev, ki jih bodo laže obvladali, pa tudi v us-

Na začetku usmerjenega izobraževanja bo vzgojnoizobrazbena osnova v glavnem ista za vse učence (Foto: J. Zlebnik)

vračanje v izobraževanje, kar pa ne pomeni, da osnutek zakona ne predvideva posebnosti za tiste poklice, ki se oblikujejo na visoki stopnji in ni predhodnih poklicev.

Osnutek zakona torej omogoča prožen sistem izobraževanja in ne določa za vse primere enakih rešitev.

Vzgojnoizobraževalne programe za manj zahtevna dela oblikujejo pretežno temeljne organizacije združenega dela ali pa skupaj v posebnih izobraževalnih skupnostih, posebej za tako imenovane ozke profile.

Poti izobraževanja v srednji šoli

Če si predstavljamo poti izobraževanja, ki jih bo lahko prehodil učenec v srednjem usmerjenem izobraževanju po osnovni šoli, potem bi bile le-te take:

Učenec se bo vpisal npr. v eno izmed srednjih šol kovinarske-strojne smeri, če se bo želel izobraževati za enega izmed poklicev v tej stroki. V prvem letu se poklicno še ne bo izobraževal, le 3 učne ure v tednu bo spoznaval osnove tehnike in proizvodne stroke in 2 tedna v šolskem letu bo imel strnjeno proizvodno delo v delovni organizaciji. Vse učne ure so namreč celo šolsko leto namenjene za skupno vzgojnoizobrazbeno osnovo, isto kot v vseh drugih srednjih šolah. Ob koncu prvega leta se učenec lahko še brez težav preusmeri v drugo stroko za drug poklic, če ugotovi, da mu izbrana smer ni ustrezala. V drugem razredu je še vedno blizu polovico učnega časa namenjenega skupni vzgojnoizobrazbeni osnovi, isti na vseh srednjih šolah, nekaj več kot polovico pa že splošnim strokovnim predmetom, ki so pomembni za poklic, in za praktični pouk (primarne programske usmeritve). Tudi v drugem letu šolanja bo imel učenec 2 tedna strnjeno proizvodno delo v de-

posabljanje za manj zahtevna dela.

Permanentnost (stalnost) izobraževanja

Osnutek zakona postavlja v ospredje permanentnost izobraževanja. Šola ne more dati delavcu za dolgo delovno dobo vse potrebno znanje, ki se spričo hitrega napredka znanosti, tehnike in tehnologije kopiči in se stalno posodablja. Širijo pa se tudi potrebe po znanju in vzgoji na področjih, ki nekoč niso bila vključena v šole, ali vsaj ne v takem obsegu. Nekateri poklici se tako spreminjajo, da nastajajo novi. Nenehno je treba slediti novim dognanjem, odkrivati novo, trajno je treba razvijati in omogočati sistematično izpopolnjevanje in usposabljanje zaposlenih delavcev.

Prav tako določa osnutek zakona odprta pota, da se zaposleni delavci izobražujejo ob delu ali iz dela za zahtevnejše poklice, seveda v skladu s potrebami delovne organizacije oz. združenega dela.

Vzgojnoizobraževalni programi in organizacija izobraževanja zaposlenih ob delu in iz dela se prožno prilagajajo glede na delovne in življenjske izkušnje, z delom pridobljeno znanje in druge okoliščine. Vendar to ne pomeni, da bi imeli dvojno izobraževanje za poklic: tako imenovane interne priznane poklice in javno verificirane.

Samoupravni družbenoekonomski odnosi med uporabniki in izvajalci

Posebej poudarjeno obravnava osnutek zakona samoupravne družbenoekonomske odnose med uporabniki (temeljnimi oz. delovnimi organizacijami) in izvajalci (šolami, izobraževalnimi centri in

drugimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami). Opredeljuje svobodno menjavo dela na podlagi stroškov oz. elementov cen za izvajanje storitev, ki izhajajo iz izobraževalnih programov. Svobodna menjava dela lahko poteka bodisi neposredno med uporabniki in izvajalci, bodisi v okviru enot in temeljnih skupnosti posebnih izobraževalnih skupnosti ali v okviru republiških posebnih izobraževalnih skupnosti oziroma v republiški izobraževalni skupnosti. Skratka: na teh nivojih naj se samoupravno urejajo materialni odnosi, pa tudi druga vprašanja, ki so povezana z izvajanjem in posodabljanjem vzgojnoizobraževalnih programov.

Svobodna menjava dela mora omogočiti enakopraven družbeno-ekonomski položaj delavcev — izvajalcev in delavcev v drugih organizacijah združenega dela.

Izvajalci in udeleženci v usmerjenem izobraževanju

Osnutek zakona določa, kdo so delavci v usmerjenem izobraževanju (učitelji in drugi delavci), kakšna mora biti njihova strokovna izobrazba oz. usposobljenost, da lahko opravljajo vzgojnoizobraževalno delo, kakšna sta obseg in organizacija tega dela. Vzgojnoizobraževalne organizacije obvezuje, da sodelujejo in se povezujejo med seboj, zlasti vertikalno (srednje, visoke šole) zaradi usklajevanja programov, pospeševanja stroke in uporabe znanstvenih dosežkov, usmerjanja učencev (študentov). V sistem usmerjenega izobraževanja vključuje tudi delavske univerze, različne vrste izobraževalnih centrov in druge organizacije, ki se ukvarjajo z vzgojnoizobraževalno dejavnostjo.

Kot udeležence izobraževanja opredeljuje osnutek zakona učence v srednjih šolah, študente na višjih in visokih šolah in druge udeležence, njihove pravice in dolžnosti, posebej pa njihovo samoupravno vlogo v upravljanju vzgojnoizobraževalnih organizacij. Obravnava pogoje, ki jih mora imeti, kdor se vključuje v usmerjeno izobraževanje bodisi na srednji, višji ali visoki stopnji oz. šoli ali če prestopi v drugo smer izobraževanja.

Osnutek zakona posebej obravnava visoke šole, ki se združujejo v univerze.

Nekatere pedagoško-didaktične zadeve

Osnutek zakona ureja tudi pedagoško-didaktične zadeve, kot so: preverjanje in ocenjevanje znanja, napredovanje učencev oz. študentov in drugih udeležencev izobraževanja. V zvezi s tem velja omeniti, da bodo določali podrobnosti še izvršilni predpisi.

Glede napredovanja v višji razred oziroma letnik navaja osnutek zakona, da določa vsak vzgojnoizobraževalni program, katere obveznosti iz programa posameznega razreda oz. letnika morajo biti izpolnjene, da lahko učenec oz. študent ali drugi udeleženec izobraževanja napreduje v naslednji razred oz. letnik. Za vključitev v višje oz. visoko izobraževanje predvideva osnutek zakona, da mora opraviti udeleženec posebni nadaljevalni izpit (dosedanji zaključni izpit ali matura), ki torej ni več obvezen za vse učence v srednjih šolah. Variantski predlog predvideva namesto tega izpita ugotavljanje potrebnih znanj za nadaljevanje izobraževanja.

Med šolanjem neuspešni učenec lahko opravi svoje obveznosti naknadno do konca šolskega leta (popravni izpiti). Če pa še takrat ne uspe, se lahko preusmeri v izobraževanje po drugem programu iste usmeritve ali po drugih programih (druge usmeritve), če izpolnjuje pogoje. Ponavljanje ali pogojni vpis ob neizpolnitvi obveznosti je možen le izjemno (bolezen ali druge izjemne okoliščine). Kot novost postavlja osnutek zakona šolam nalogo, da najmanj enkrat v letu omogočijo preverjanje in ocenjevanje znanja občanom, ki se sami izobražujejo izven rednega sistema usmerjenega izobraževanja.

Druge določbe

Končno določa osnutek zakona samoupravno organiziranost vzgojnoizobraževalnih organizacij, predvsem vlogo sveta s svojimi delegacijami delavcev, učencev, staršev, uporabnikov, ustanovitelja, družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij. Opredeljuje naloge individualnega poslovnega organa oz. kolegijskega organa, zlasti pa ravnatelja kot pedagoškega vodje. Določa, kdo opravlja nadzor nad izvajanjem pedagoškega dela in kdo nadzor zakonitosti dela.

Izobraževanje po osnutku zakona se uvaja postopoma, in sicer v šolskem letu 1980/81 za vse učence, ki se vključijo v prvi letnik za pridobitev srednje strokovne izobrazbe, in v šolskem letu 1984/85 za vse študente, ki se vključujejo v prvi letnik izobraževanja za pridobitev višje oz. visoke strokovne izobrazbe.

Nekatere naloge, ki jih osnutek zakona postavlja pred združeno delo

Navedene značilnosti osnutka zakona so predlogi za izpeljavo načel, ki jih vsebujejo že omenjena in sprejeta stališča družbenopolitičnih dejavnikov. V tem sestavku so omenjene le glavne značilnosti.

Ob primerjavi s stanjem v dosedanem šolskem sistemu in s položajem združenega dela v zvezi z izobraževanjem ugotavljamo precejšnje razlike. Pojavljajo se vprašanja, ki bodo gotovo izpostavljena v javni razpravi o osnutku zakona. Navedimo samo nekatere naloge, ki jih postavlja osnutek zakona kot družbene zahteve pred temeljne oz. delovne organizacije:

1. Da bi delavci v temeljnih oz. delovnih organizacijah lahko uresničevali svojo vlogo pri načrtovanju in uresničevanju usmerjenega izobraževanja, jih osnutek zakona obvezuje, da dosledno načrtujejo svoje potrebe po izobraževanju, da usmerjajo delavce v izobraževanje ob delu in iz dela, da skrbijo v okviru samoupravne organiziranosti za dejavnost, obseg, razmestitev in razvoj usmerjenega izobraževanja, za oblikovanje, uresničevanje ter stalno posodabljanje vzgojnoizobraževalnih programov. Vse to ni več samo naloga strokovnih služb, šol ali drugih dejavnikov.

Te naloge spreminjajo mišljenja, da so kadri »izdelek«, ki ga dobiš na trgu in ki se oblikujejo po nekkih, od združenega dela ločenih poteh. Izobraževanje postaja ena izmed funkcij ustrezno samoupravno organiziranega dela.

2. Učenci sedanjih poklicnih šol si v času triletnega izobraževanja ne bodo mogli pridobiti toliko praktične poklicne usposobljenosti za delo kot doslej v istem času. Zaradi skupne vzgojnoizobrazbene osnove bo v šoli precej manj časa za praktični pouk. Zato bodo po končanem šolanju zaposleni absolventi opravljali še pripravništvo, ki ga organizirajo temeljne oz. delovne organizacije (program, organizacija, mentorji).

3. Kot pomembna sestavina skupne vzgojnoizobraževalne osnove je tudi proizvodno delo v temeljnih oz. delovnih organizacijah, ki ga bo imela vsa mladina v prvem in drugem letu usmerjenega izobraževanja. Zagotoviti je treba varnost pri delu, določiti organizacijo ter vsebino tega dela, inštruktorje oz. mentorje.

4. Del praktičnega pouka učencev v času izobraževanja se bo izvajal načrtno v temeljnih oz. delovnih organizacijah. Tudi za delovne organizacije, ki so to že imele (npr. Litostroji, Iskra), se postavljajo nekatere nove obveznosti: ureditev osebne odgovornosti za varnost pri delu, mentorstvo oz. inštruktorji za načrtno pridobivanje praktičnih znanj v temeljnih oz. delovnih organizacijah, udeležba učencev na dohodku, če v okviru praktičnega pouka prispevajo k dohodku temeljne oz. delovne organizacije.

Prav gotovo se bodo v razpravi v Litostroju in drugod izluščila stališča in predlogi za izpolnitev osnutka zakona. O tem pa bomo pisali v naslednji številki našega časopisa.

H. Premelj

Razvoj in proizvodnja v združenem delu

Definicija za proizvodnjo je načrtno in organizirano vlaganje materiala, sredstev dela in dela za pridobitev želenega proizvoda.

Za lažje razumevanje združenega dela je potrebno poznati dejavnosti, ki vodijo k dogodkom. Poglavitni namen končnega dogodka naj bo uporaben proizvod. Pri tem pa mora vloženo delo, ki poveča stalne stroške, dati zadosten prihodek.

V proizvodnem procesu nastopajo stalni stroški, ki jih povzročajo sredstva za delo, materialni stroški in stroški živega dela.

Proizvode in proizvodnjo nenehno razvijamo zato, da napredujemo. Napredek lahko merimo z zniževanjem stroškov pri enaki količini, s povečevanjem proizvodnje pri enakih stroških ali z izboljševanjem kvalitete za večji prihodek po proizvodu.

Tržišče proizvodov, ki kaže potrebo po cenejših izdelkih, večjih količinah ali kvalitetnejših izdelkih, nam pove, kako naj napredujemo. Normalno pa je, da se proizvaja vedno več, cenejše in boljše.

Na hitro preglejmo še nastajanje stroškov: stalni stroški nastajajo z amortizacijo sredstev za delo; materialni stroški nastopajo s ceno nabavljene materiala in sestavin za proizvod; stroški vložnega dela nastopajo z vrednotenjem porabljenega časa po fazah dela za proizvod.

Če hočemo držati stroške in jih kontrolirati, moramo imeti merila. S povečanjem sredstev za delo se povečajo tudi stalni stroški. Zato moramo vlagati v taka sredstva, ki bodo povečala učinek dela v večji meri kot pa stalne stroške — uvajanje avtomatizacije dela. Nadalje povzroča velik strošek vloženi material za proizvod. Zato ni vseeno, iz kakšnega materiala izdelujemo oziroma po kakšni ceni ga dobavljamo.

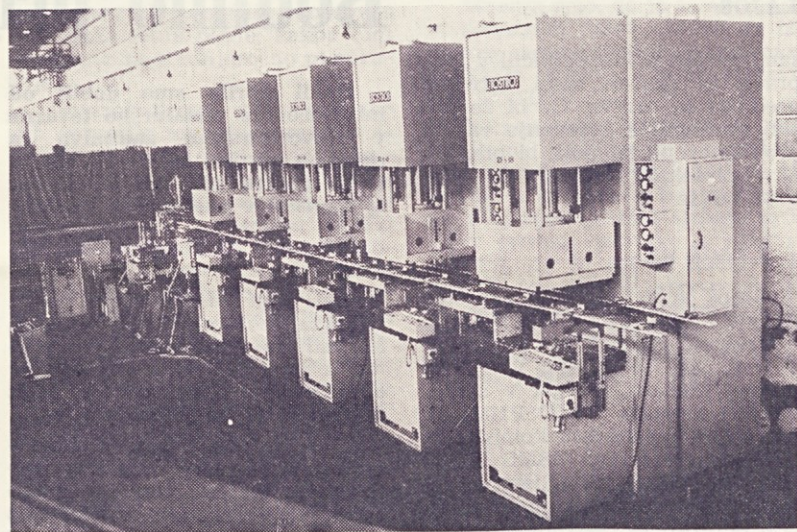
Najbolj pomembno pa je živo delo in to iz več vidikov. Brez živega dela ni realizacije proizvoda in napredka, zato mu posvetimo malo več pozornosti.

V združenem delu združujemo faze dela in z merili vrednotimo vloženo delo.

Za vsako fazo proizvodnega procesa, ki pomeni dejavnost v nastajanju proizvoda, odmerjamo veličino možnih stroškov, ki bodo povzročeni z vloženim delom. To pa pomeni, da ni vseeno, kako in kakšno delo vlagamo. De-

lo je lahko učinkovito ali pasivno. Pasivno delo je prisotnost na delovnem mestu brez učinka. Enako neučinkovito delo povzroča prazno delovno mesto. To pa pomeni, da moramo imeti prava delovna mesta in prave ljudi na teh mestih. Če se povrnemo k definiciji proizvodnje, vidimo, da so delovna mesta določena z načrtom odvijanja procesa in organizacije dela z opisom delovnih nalog za posamezna mesta. Če temu dodamo še merila za delo, potem je proizvodni proces določen. Tak proces je možno voditi in kontrolirati.

Izmerili smo vsak svojo fazo dela, združili delo in ustvarili proizvod, ki s pokritjem vseh stroškov dobi dejansko ceno. Če to ceno lahko na trgu uveljavimo, potem je proizvodni proces rentabilen. Ker pa na trgu nismo sami, se srečujemo z enakimi ali podobnimi proizvodi. Le-ti imajo že oblikovane cene. To so cene mednarodnega trga — rezultat tehnologije in vložnega živega dela.

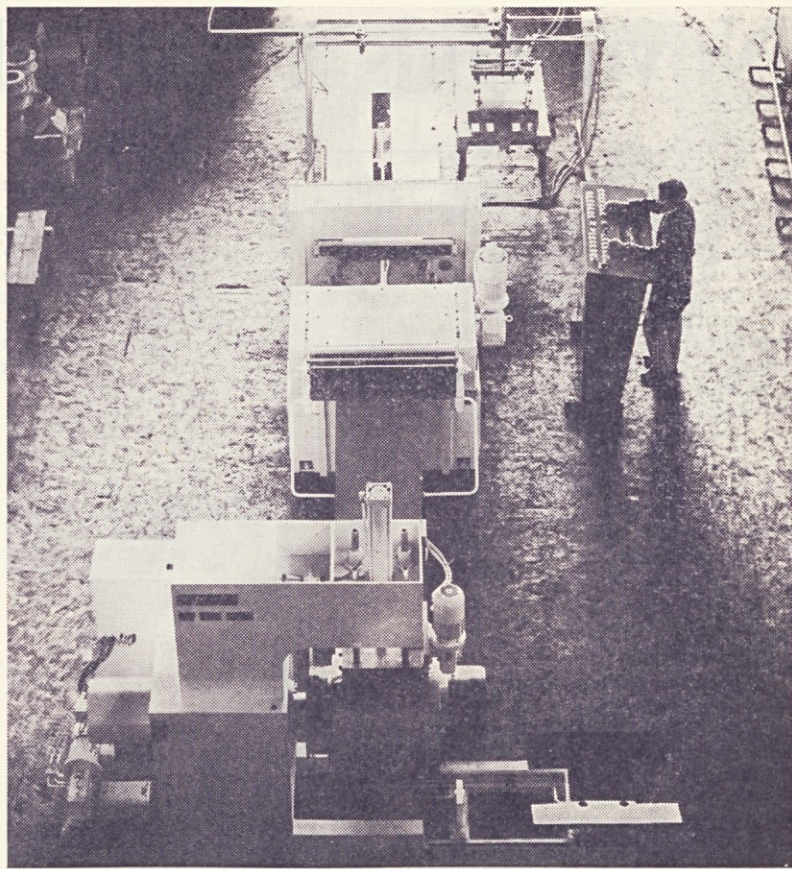
Avtomatizirana proizvodna linija za izdelavo vlečnih delov iz pločevine, naročnik IKARUS Zemun (Foto Janez Žlebnik)

Ne bo odveč, če analiziramo realno stanje poteka proizvodnje. Za pridobitev naročila združujemo fazo dela, ki raziskuje trg, ponuja proizvode, sklepa pogodbe in odpremlja končane proizvode naročnikom. Proizvode prodamo za omejeno vrednost, to je vrednost, ki jo trg sprejme. Zato moramo omejevati vse stroške, ki se nanašajo na pridobivanje naročila (rezerve so v načinu ponujanja proizvodov).

S fazo naročila se izdelava plan krmiljenja proizvodnje, ki zajema rokovne in stroškovne obveznosti nadaljnjih faz združenega dela.

Sledi faza združevanja dela za pripravo proizvodnje. Začne se z informacijo o proizvodu. Le-to podajajo načrti izdelka oziroma dokumentacija izvedbe. Tehnološke informacije podajajo tehnološki postopki. Izvedbeni načrti in tehnološki postopki so zadostna informacija za naročilo materiala in sestavnih delov kot naslednje faze dela. Priprava proizvodnje ima tako pomembno vlogo v celotnem procesu proizvodnje, da ne more potekati nekontrolirano od ostalih faz združenega dela.

Sledijo faze dela za neposredno oblikovanje proizvoda po izdelovalnih postopkih ulivanja, varjenja, obdelave s preoblikovanjem in odrezovanjem ter sestavljanje elementov v sestavine, sestavine v naprave in v stroje.

Avtomatizirana linija za razred pločevine. Naročnik Kovinoplastika Lož (Foto J. Žlebnik)

Vsak proizvod mora biti še preizkušen. Z odpremo proizvoda kupcu se proces proizvodnje zaključuje. Vsi stroški proizvoda pa bodo zbrani po izteku dobe garancije za proizvod.

Za zadostno uspešen proizvodni proces mora biti vsaj 70 % znanih oziroma ponovljivih delov, največ 30 % pa naj bo delov za razvoj proizvoda in tehnologije. Za vizionarni razvoj pa osvajamo nove proizvode, katerih proces poteka ločeno, na osnovi združenega znanja.

Za vsak večji razvoj so potrebne predhodne uporabne raziskave. Raziskave proizvodne sfere naj bi zajemale analizo uspešnih in neuspešnih proizvodnih procesov in proizvodov, ki so v teh procesih nastali. Za razvoj je potrebno združeno znanje — izkušnje vseh faz združenega dela. Informacije združenega znanja se registrirajo v obliki konstrukcijskih, tehnoloških in kontrolnih datotek. Vsaka oblika pozicijskega razvoja, pri katerem je navadno še pomanjkanje znanja, je obsojena na neuspeh. Za uspešen proizvodni proces v združenem delu, ki se nenehno razvija, ni toliko pomembno, koliko delovnih faz združuje posamezna

temeljna organizacija, pomembnejše je medsebojno vrednotenje vložnega dela in izpolnjevanje rokovnih obvez. To pa je tudi pogoj za urejanje dohodkovnih odnosov.

V vsakem proizvodnem procesu pa nastopajo motnje, ki se začnejo že pri naročilu (preizkusa cena, prekratek rok dobave ali kasnejše spremembe v obsegu dobave naročila).

Pri pripravi proizvodnje nastopajo motnje s slabo izbrano izvedbo proizvoda, napakami na načrtih in v slabih tehnoloških postopkih. Velike motnje v procesu povzročajo kasnitve postavljenih rokov. Nepravočasno dobavljeni material in drugi sestavni deli so motnje, kjer se proces proizvodnje ne more pravočasno začeti. Motnje predstavlja tudi vsak slabo izdelan sestavni del ali slabo sestavljanje delov v višjo sestavljenost proizvoda. Motnje v proizvodnem procesu večajo stroške in podaljšujejo proces, motnje za pridobivanje novih naročil pa povzročajo dobavljeni proizvodi slabe kvalitete in prekoračenje dobavnega roka, če je cena sploh še konkurenčna.

Peter Vogrič

Obisk iz Kavadarcev

V sredo, 4. aprila, je prispela v Litostroj delegacija »Agrokombinat TIKVEŠ« iz pobratene občine Kavadarci (SR Makedonija). V delegaciji sta bila: Pane Širkov, predsednik sindikata in Zdrave Dimitrov, predsednik mladinske organizacije. V petek, 6. aprila pa se jima je pridružil še predsednik poslovnega organa tovariš Gligor Gečev.

Osnovni namen njihovega obiska pri nas je bil v tem, da bi v razgovorih utrdili že pred dvema letoma začeto sodelovanje Litostroja in AK Tikveš v okviru obeh sindikalnih organizacij — v obliki izmenjave počitniških in izletniških zmogljivosti ter na kulturnem, športno-rekreacijskem in drugem področju.

To sodelovanje naj bi izpolnilo osnovna načela bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, kar je zapisano tudi v listini, ki sta jo podpisali občini Ljubljana-Siška in Kavadarci.

Medsebojno sporazumevanje delavcev delovnih organizacij in njihovih dosežkov na vseh področjih dela in življenja ter spo-

znavanje naravnih lepote obeh republik nas vzpodbuja k utrjevanju in spoštovanju tega prijateljstva.

V petek, zadnji dan obiska delegacije, pa so se na širšem razgovoru predsedniki AK Tikveš in Litostroja dogovorili o programu sodelovanja za leto 1979, ki bo obsegalo predvsem naslednja področja.

1. Izmenjava počitniških zmogljivosti za sedem do deset dni v drugi polovici junija. Naši delavci bi šli na Dojransko jezero, njihovi pa na morje v Fieso ali na Sorico, lahko pa tudi v Kranjsko goro.

2. Kulturno sodelovanje naj bi bilo vezano na občinsko sodelovanje, tako da nastopajo kulturne skupine iz občin Kavadarci tudi v naši delovni organizaciji in obratno.

3. V nekaterih panogah športnih iger, ki jih prirejata oba kolektiva, predvsem pa v malem nogometu in streljanju bomo pričeli izmenjavati ekipe.

4. AK Tikveš bo proučila možnost za prodajo svojih proizvodov delavcem Litostroja, predvsem grozdja, vina in drugih primernih pridelkov in proizvodov.

5. Obe delegaciji si bosta še naprej izmenjavali delegacije, ki bodo skrbele za ustrezno organizacijo in razvoj sodelovanja ter za medsebojno informiranje o razvoju samoupravnih in družbenopolitičnih odnosov v obeh delovnih organizacijah.

K. Gornik

Seja razširjenega kolegija

V soboto 7. aprila je bila seja razširjenega kolegija z dokaj pestrim dnevnim redom.

Najprej je bilo podano poročilo komisije in posameznikov, ki pripravljajo osnovna izhodišča za ustreznejšo normsko politiko v vseh proizvodnih tozidih, kjer delavci delajo po predpisanih delovnih normah. Naš sedanji normski sistem, ki vsebuje korekcijske elemente, postaja okoren in zastarel, obenem pa vzpodbuja pritisk na večanje normskih časov, kar pa ni v skladu z ekonomsko računico naših kalkulacij. Zato je izhodišče za izgradnjo ustreznega normskega sistema natančnejša tehnična podlaga delovnih norm, primerno finančno ovrednotena in zavarovana proti manipulacijam in drugim nepravilnostim. Seveda je za tako rešitev potreben čas za postopno prehajanje na ustreznejše normsko nagrajevanje. Vsekakor pa je edino izhodišče, da tudi sedanje korekcijske krivulje normskih dosežkov ustrezno popravimo in imamo to še naprej za začasno rešitev (dokler ne bo izdelan pravilnik o delitvi osebnih dohodkov delavcev, v katerega bo moral biti vgrajen tudi ustreznejši normski sistem nagrajevanja). Na kolegiju so se dogovorili, da vsi organi, ki se ukvarjajo z normskim sistemom, pohitijo z delom, da bi v aprilu že razpravljali in odločali o ustreznejši korekcijski krivulji.

Druga pomembna razprava je stekla ob drugi točki dnevnega reda, in sicer o planskih cenikih in cenah strojnih operacij materiala in storitev za leto 1979. Tako kot vsako leto je bilo potrebno preveriti in uskladiti planske cene materialov, strojnih operacij in storitev ter ostalih normativov, ki so povezani z oblikovanjem cen in cenikov.

Planske cene so zelo pomembne osnove za obračunavanje proizvodnje oziroma prihodka vseh naših temeljnih organizacij, zato so potrebni tudi vsakoletni samoupravni sporazumi o cenah, o katerih razpravljamo na samoupravnih organih in se dokončno odločamo o njih vsi delavci na zborih delavcev. Tako bo tudi letos v aprilu stekla razprava v samoupravnih organih, 24. aprila pa bomo predložene cene dokončno sprejeli tudi na zborih delavcev.

Na seji kolegija je bilo podanih še nekaj drugih informacij, med katerimi je pomembnejše oblikovanje osnov za združevanje sredstev TOZD za raziskave, razvoj in projektiranje. Tudi to združevanje sredstev temeljnih organizacij bo izraženo v samoupravnem sporazumu, o katerem bomo razpravljali in odločali v aprilu.

K. Gornik

Delegacija AK Tikveš iz Kavadarcev na obisku v Litostroju (Foto: J. Žlebnik)

Novo vodstvo mladine

V litostrojski mladinski organizaciji so bile sredi aprila kadrovske spremembe, izvoljena sta bila nov predsednik in nov sekretar koordinacijskega sveta ZSMS Titovi zavodi Litostroj. Prejšnja predsednica Cirila Rozman je odstopila od funkcije predsednika mladine, dose-danji sekretar Anton Anderlič pa je 10. aprila odšel na služenje vojaškega roka. Zaradi teh sprememb je bil takoj sprožen postopek evidentiranja in novih volitev. Najprej se je sestala kadrovska komisija pri KS ZSMS, nato predsedstvo OO ZSMS v Litostroju, zatem pa so se že izoblikovali dokončni predlogi, o katerih so razpravljale osnovne organizacije.

Na seji KS, ki je bila 9. aprila, sta bila podana dva predloga, ki so ju obravnavale vse osnovne organizacije mladine v Litostroju. Za predsednika je bil predlagan Ivo Hauptman iz TOZD IRRP, za sekretarja pa Lajoš Sič iz TOZD PUM. Oba predloga sta bila soglasno potrjena.

Koordinacijskega sveta pa sta se poleg predsednikov in delegatov OO ZSMS udeležila tudi predsednik konference sindikata Miro Podbevšek in sekretar OO ZK TOZD IVET Marjan Sigulin. Čestitala sta novoizvoljenima predsedniku in sekretarju, zatem pa sta spregovorila o delu in povezavi družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov v Litostroju. Soglašala sta se z ugotovitvijo koordinacijskega sveta ZSMS, da je bilo povezovanje doslej dokaj slabo, da je bila mladina preveč prepuščena sama sebi in svojim presojam ter akcijam. Zato tudi mladina ni bila tako delovna, kot bi lahko bila, pogosto pa tudi ni sodelovala pri pomembnih razpravah in važnih odločitvah, ki smo jih sprejemali v naši delovni organizaciji. Dogovor vodstva mladine in ostalih družbenopolitičnih organizacij je, da bo odslej sodelovanje boljše, s tem pa bo tudi kvalitetnejše in uspešnejše delo vseh družbenopolitičnih dejavnikov v Litostroju.

Kdo sta torej novi predsednik in novi sekretar koordinacijskega sveta ZSMS Litostroj?

IVO HAUPTMAN

Ivo je zaposlen kot strojni tehnik v TOZD IRRP, v konstrukciji Kaplanovih turbin in je v Litostroju od leta 1974. Doslej je bil dve mandatni obdobji predsednik OO ZSMS IRRP, član raznih komisij, v času izvolitve pa je bil tudi predsednik občinske kadrovske komisije pri občinski konferenci in predsednik kadrovske komisije pri koordinacijskem svetu ZSMS v Litostroju. Po izvolitvi za predsednika KS ZSMS je prosil za razrešnico obeh funkcij, ker, kot pravi sam, ni tako sposoben, da bi lahko enako dobro opravljal vse te funkcije.

— Kaj ti pomeni izvolitev za predsednika?

Predvsem mi pomeni veliko odgovornost. Rad vidim, da mladina dela, skušal pa bom narediti vse, da tisti, ki imajo sedaj o mladini slabo mnenje, to mnenje spremenijo.

IVO

— Katere so sedaj glavne naloge mladine?

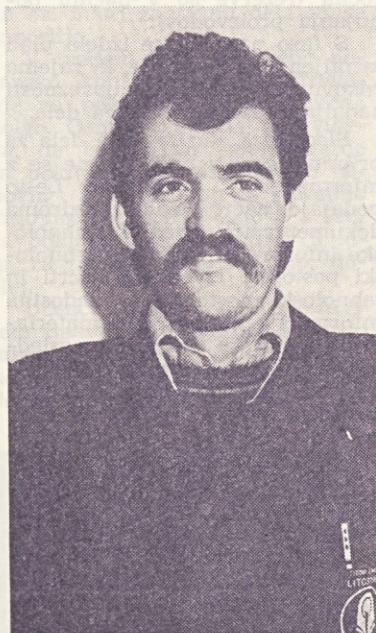
V prvi vrsti moramo omogočiti pogoje, da bo mladina lahko delovala tako, kot je potrebno. Preveriti moramo organizacijsko sposobnost mladine in jo seznaniti s pravnimi potmi in metodami delovanja.

Držali se bomo akcijskega programa, ki smo ga sprejeli že prej. Ta vključuje nekaj čisto konkretnih akcij, glavna dejavnost mladine v Litostroju pa naj bi bilo vključevanje in sodelovanje pri reševanju vseh problemov. Ob tem pa bo tekla še vrsta vsakdanjih akcij, s katerimi se je mladina po osnovnih organizacijah že prej ukvarjala, ki so že bolj ali manj utečene, kljub temu pa terjajo precej napora in prizadevanja. Na žalost pa za te akcije ostali člani delovne organizacije in predstavniki družbenopolitičnih organizacij zaradi naše slabe povezanosti niti ne vedo.

— Katere so bile glavne pomanjkljivosti pri delovanju mladinske organizacije doslej?

Naše delovanje bi lahko ponažoril s šahovsko igro, v katero je na eni strani vključen laik, na drugi strani pa velemojster. Za nas lahko rečem, da smo bili v našem delovanju nekeje na začetku učenja šaha — znamo postaviti figure na šahovnici in povleči nekaj preprostih potez, dobre

in kvalitetne igre pa ne obvladamo. Vzroki so v tem, da mladina na splošno ni dovolj podkovana, da bi znala samostojno reševati večje in težje probleme, čeprav jih čutimo in opazimo. Pri tem bi nam morale pomagati predvsem ostale družbenopolitične organizacije in naši starejši sodelavci. Šele ko bi problem res spoznali in ga obvladali, bi se lahko tudi

LAJOŠ

sami enakovredno vključili v razpravo in skušali najti ustrezne predloge in rešitve. Če bi že doslej pristopili k reševanju raznih problemov po tej poti, bi bilo tudi v preteklosti lahko delo mladine boljše.

LAJOŠ SIČ

Lajoš je v Litostroju zaposlen od leta 1973 in dela v TOZD PUM, v atestnem oddelku kot kontrolor. V tem času je delegat v SIS za telesno kulturo, delegat v stanovnijski komisiji TOZD PUM, bil pa je tudi predsednik komisije za informiranje v OO ZSMS TOZD PUM in pri koordinacijskem svetu ZSMS. S prevzemom te funkcije je prosil za razrešitev zadnjih dveh funkcij.

— Kakšne naloge si prevzel s funkcijo sekretarja?

Mislím, da so funkcije sekretarja in predsednika zelo enakovredne, enako odgovorne in se v celoti prepletajo. Strinjam se z ugotovitvami, ki jih je navedel že Ivo, dodal pa bi še, da je pove-zovanje z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami zares nujno in je bilo doslej zelo neorganizirano. Brez tovrstnega sodelovanja dobro delo mladine ni mogoče, saj se borimo za iste cilje — čeprav z različnih ravni. Naše sodelovanje pa bi se moralo razširiti tudi izven meja Litostroja, kar smo doslej precej zanemarjali. Sam sem mnenja, da bi lahko uspešno sodelovali z mladinci iz Leka, Dekorativne, mogoče pa bomo vzpostavili prijateljske odnose in kasnejše sodelovanje tudi z mladinci na avstrijskem Koroškem. Želje za tovrstnim sodelovanjem so izrazili že naši mladinci pa tudi mladinci v omenjenih delovnih organizacijah. Lahko bi izmenjevali izkušnje, razreševali skupne probleme in se tudi drugače spoznali med seboj.

— Se ti zdi mladina dovolj sposobna sprejeti in izpeljati odgovornejše akcije?

Prepričan sem, da je sposobna. Potrebna je le večja organiziranost in boljše priprave takih akcij. Tako bodo tudi mladinci bolj aktivni pri svojem delu. Mladini je potrebno le ponuditi organizirano akcijo, ob tem pa jim tudi omogočiti, da se izkaže s svojim delom.

Vprašanje obema:

— Kako bodo vplivale nove funkcije na vajino redno delo?

Ivo: Ta funkcija bo zame dokaj težka, ker se z umskim delom ukvarjam že na delovnem mestu, delo pri mladini pa je tudi nadaljevanje tovrstnega dela. Oboje bom zmožem le z dobro organizacijo dela, ker menim, da ne sme trpeti niti prvo niti drugo. Sicer pa bom lahko na to vprašanje odgovoril šele po določenem obdobju, ko bo naše delo dodobra steklo.

Lajoš: Če bom svoje delo pravilno razporedil — tako na delovnem mestu kot pri delu mladine, mislim, da večjih težav pri delu na delovnem mestu ne bom imel.

Novi predsednik in novi sekretar sta še povedala, da bosta izdelala tak urnik in si delo tako razporedila, da nobeden ne bo preveč obremenjen. Razmišljata tudi o tem, da bi uvedli v mladinski sobi dežurstvo osnovnih organizacij mladine, vodstva osnovnih organizacij pa bi enakovredno sodelovala in opravljala naloge, ki sta jih doslej pretežno opravljala predsednik in sekretar. Podrobnosti tega načrta bosta izdelala skupaj z vodstvi osnovnih organizacij.

Lajoš je ob koncu pripomnil še to, da je koordinacijski svet lahko le privesek mladinski organizacije, če vodstva osnovnih organizacij in mladinci v osnovnih organizacijah ne delajo tudi sami. Koordinacijski svet mora le us-

merjati in usklajevati akcije, to pa je mogoče le, če so mladinci aktivni v svojih sredinah.

Prvi načrt in prve spremembe so že nakazane. Zamisli so se porodile iz pomanjkljivosti v delu mladine v preteklih obdobjih, novoizvoljena predsednik in sekretar pa sta pripravljena delati in aktivirati mladino. Ob izvolitvi jima čestitamo in jima želimo veliko uspehov pri delu, ki ga je zastavilo in začelo uresničevati že prejšnje vodstvo mladine. Z odhodom prizadevnega prejšnjega sekretarja Antona Andriča v vojsko (v vojašnico Borisa Kidriča v Ljubljani) pa lahko upamo, da bo odslej boljše tudi sodelovanje mladine Litostroja z vojniki te vojašnice.

M. Habicht

LJUBEZEN, LJUBEZEN...

Ljubezen je bolezen, ki navadno položi dva v posteljo.

Ljubezen je bolezen srca, ki jo navadno ozdravi zakon.

Ljubezen je zmaga fantazije nad razumom.

Moški toliko časa zasleduje žensko, dokler ga ona ne ulovi.

PISMO IZ SIBIRIJE

Bodimo prijatelji

Sredi aprila smo dobili od mladincev iz metalurške tovarne v Novosibirskem zanimivo in priručno pismo. Mladi iz SZ si želijo postati naši prijatelji, kar so napisali v naslednjem pismu:

Zdravo, dragi jugoslovanski drugovi!

Pišu vam mladi radnici iz metalurške fabrike v Novosibirsku. Mi radimo a istovremeno i učimo u školi, da bi stekli srednje obrazovanje. Svih nas je 50 i imamo od 17 do 23 godina.

U svojoj školi smo organizovali društvo međunarodnog prijateljstva. Organizovali smo mnoge zanimljive večeri prijateljstva a imamo i samostalne novine: »Bugarska«, »Poljska«, »Jugoslavija«, »Čehoslovačka«, u kojima pišemo o nacionalnoj kulturi, o gradovima itd.

Mi bi veoma rado imali drugove u Jugoslaviji, voljeli bi imati sa vama kolektivnu i ličnu korespondenciju. Molimo vas, da nam odgovorite i da budete naši srdačni prijatelji.

A sada još nešto o nama. Kao svi mladi ljudi i mi volimo sport, humor i veze sa ljudima. U školi želimo organizirati disko klub, savremenu muziku, književnost, a željeli bi naučiti i vaš jezik. Naša učiteljica ne zna mnogo srpskohrvatski, pa zanima naša korespondencija i nju. Bilo bi nam drago, kad bi nam vi, dragi jugoslavenski drugovi pisali, da bi na takav način mogli naučiti

srpskohrvatski i naučiti više o vašoj domovini.

U našem kolektivu ima više muškaraca nego djevojaka, što možemo objasniti sa specifičnošću rada našega kombinata. Dragi prijatelji, u sledećem pismu ćemo vam poslati našu zajedničku sliku. Vrlo rado bi imali prijatelje u vašoj divnoj zemlji, čiji su nam narodi bliski.

Očekujemo odgovor!

Nikitina Ljudmila (učiteljica), Proskorov Vitalij, Nikišin Jevgenij, Huhover Aleksander, Kašljave Ljubovj, Čerkašina Tatjana, Širjajev Nikolaj, Morozov Aleksander, Valasnikova Ljudmila, Bakirov Ravilij, Litvinov Peto, Valček Petr, Orlov Mihael i mnogi drugi drugovi.

Pisma in prijateljstva, ki nam ga ponujajo mladinci iz Sibirijske, smo bili zelo veseli. Prepričani smo, da bodo mladinci iz Novosibirske našli v Litostroju veliko prijateljev s skupnimi interesi in skupnimi željami. Tudi mi bomo na tak način lahko izvedeli kaj več o njihovem življenju in delu ter bolje spoznali njihovo domovino.

Koordinacijski svet bo z njimi vzpostavil skupne stike, mladinci pa si bodo lahko našli prijatelje s katerimi bi si lahko dopisovali. Več o tem sodelovanju in načinu dopisovanja pa bomo napisali, ko bomo prejeli njihovo naslednje pismo.

KS ZSMS Litostroj

POSPEŠUJMO INVENTIVNOST

(Nadalj. s 1. strani)

Nov predlog Pravilnika o pospeševanju inventivne dejavnosti se trudi, da bi zagotovil kolikor toliko pravično odmerjanje denarnih nadomestil, da bi se tako čim bolj pospešila inventivna dejavnost. Ker hkrati težimo tudi k temu, da bi bili prihranki čim bolj realno prikazani, smo se odločili, da za določanje osnove za izračun denarnega nadomestila uporabimo dve krivulji, in sicer: po prvi se določa osnova za ocenjeno gospodarsko korist, po drugi, ki pa je občutno višja, pa za točno izračunano gospodarsko korist. Tako lahko upamo, da se bo zmanjšalo do sedaj precejšnje število inventivnih predlogov, pri katerih koristi ni bilo mogoče izračunati.

Predvsem pa mislim, da moramo pri obravnavanju inventivnih predlogov izločiti dejavniki, ki je po mojem glavna zavora za pospešen razvoj te dejavnosti — zavist.

Naj za konec še citiram drugi odstavek 1. člena predloga Pravilnika o pospeševanju inventivne dejavnosti:

»Vsak član te delovne organizacije, ne glede na katerem delovnem mestu dela, kot tudi osebe izven te delovne organizacije, lahko predlagajo delovni organizaciji inventivne predloge, katerih namen je pospeševanje, izboljševanje in izpopolnjevanje osnovne dejavnosti delovne organizacije po registriranem predmetu poslovanja.«

Marko Ramovš

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ZDRUŽEVANJU DEVIZNIH SREDSTEV IN MENJAVI DEVIZNIH SREDSTEV OZIROMA PRAVIC TER POSPEŠEVANJA EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO

Združevanje deviznih sredstev

Že vletu 1975 smo v ZPS podpisali Samoupravni dogovor o združevanju sredstev globalne devizne kvote, na osnovi katerega so posamezne DO združevale, menjale, posojale in odstopale ustrezne devizne kvote. Zaradi sprememb zakonskih predpisov je postal ta samoupravni dogovor neuporaben.

Glede na potrebe posameznih DO in za doseganje skupnih ciljev v ZPS smo ponovno pristopili k pripravi samoupravnega sporazuma o združevanju deviznih sredstev oziroma pravic ter pospeševanju ekonomskih odnosov s tujino. Sektor za financiranje in finančno ekonomske analize in sektor za marketing sta že v januarju tega leta pripravila teze za izdelavo omenjenega sporazuma. Teze sta odbora dala svojim članom v razpravo. Na osnovi teh in pripomb, ki so jih posredovali posamezni člani odborov, je pripravljen osnutek samoupravnega sporazuma, ki je preko odborov in delavskega sveta ZPS dan 30. 3. 1979 v javno razpravo v vse TOZD oziroma enovite delovne organizacije ZPS. Po sklepu DS ZPS bo javna razprava trajala cel mesec april.

Usklajevalni postopek in obravnavo pripomb, prejetih iz javne razprave, bosta opravljena do 10. maja. Po tem roku bo čistopis samoupravnega sporazuma posredovan ponovno v TOZD in DO, ki ga bodo na zborih delavcev v TOZD oziroma na zborih enovitih DO sprejemale do 30. maja 1979. Osnovni namen samoupravnega sporazuma je ustvariti možnost menjave deviznih pravic, enoten pregled nad razpoložljivimi in potrebnimi deviznimi sredstvi in deviznimi pravicami, pridobivanje deviznih pravic iz drugih virov, enotno nastopanje pri SISEOT in drugih, enotno planiranje prilivov in odlivov ter stimulacija oziroma pospeševanje ekonomskih odnosov s tujino. Ta samoupravni sporazum daje podpisnicam možnost menjave in medsebojnega združevanja ustvar-

jenih deviz oziroma deviznih pravic z izvozom z namenom, da se omogoča medsebojno pokrivanje potrebnih deviz za uvoz, oziroma da se omogoča povečanje izvoza eni ali drugi ali vsem podpisnicam tega sporazuma.

Predmet združevanja po tem sporazumu so devizna sredstva oziroma devizne pravice, ustvarjene z izvozom, devizne pravice, pridobljene iz drugih virov, ter sredstva za pospeševanje izvoza oziroma ekonomskih odnosov s tujino.

Poleg DO v ZPS so lahko subjekti združevanja tudi druge DO in institucije, poslovni partnerji ZPS, ki pristopijo k temu samoupravnemu sporazumu, ali pa ZPS ali DO v ZPS z njimi sklenejo ustrezne druge samoupravne sporazume.

Planiranje deviznih sredstev je predvideno enotno. DO — podpisnice samoupravnega sporazuma se s tem obvezujejo, da ZPS do konca novembra tekočega leta za prihodnje leto dostavijo elemente planov ekonomskih odnosov s tujino za letne plane, kakor tudi elemente za srednjeročno planiranje.

Devize oziroma pravice, ki so jih ustvarile temeljne organizacije združenega dela s samostojnim opravljanjem poslov, pripadajo prvenstveno tem temeljnim organizacijam v sestavi SOZD ZPS. Samoupravni sporazum nadalje določa posamezne deleže ter združevanje deviznih sredstev, ko so te ustvarjene z združevanjem dela in sredstev na podlagi vzajemnega proizvodnega sodelovanja ali na podlagi vzajemnega sodelovanja z združevanjem sred-

stev po samoupravnem sporazumu o skupnem prihodku ali po samoupravnem sporazumu o skupnem dohodku med TOZD v DO. Opredeljena sta tudi načina delitve deležev, ko tozdi samo proizvodno ali samo vzajemno finančno sodelujejo.

Samoupravni sporazum dovolj konkretno opredeljuje načine in postopke ustvarjanja, združevanja in delitve. Ne določa vnaprej obveznosti posameznih podpisnic. Dane so nadaljnje možnosti konkretnega dogovarjanja med posameznimi DO oziroma TOZD, ki devizna sredstva ustvarjajo in pridobivajo pravice in med DO oziroma TOZD, ki te dejansko potrebujejo.

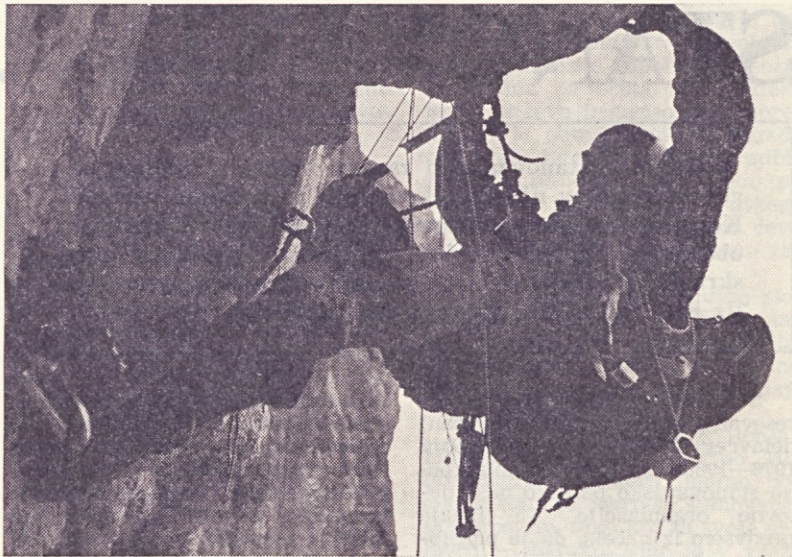
Določila samoupravnega sporazuma opredeljujejo način stimuliranja oziroma pospeševanja ekonomskih odnosov s tujino s tem, da se na osnovi poslovnih usmeritev v tekočem planskem obdobju in politike ekonomskih odnosov s tujino opravijo dodatni natančni dogovori o načinih in tehnikah obračunov ter drugih potrebnih zadevah.

S sprejemom samoupravnega sporazuma bo poleg enotnega sistema planiranja dana možnost dodatnega enotnega evidentiranja in odpisovanja deviznih pravic, kakor tudi bolj natančno in ustrezno informiranje.

Mnenja smo, da je samoupravni sporazum delna osnova za izdelavo samoupravnih sporazumov v DO, ki imajo v svojem sestavu več TOZD.

Namen tega prispevka je opozorilo na vsebino in ne razlaga posameznih sestavin. Želeli pa bi, da bi ta prispevek bil spodbuda za vključevanje čim širšega kroga v tvorbo razpravo o njegovi vsebini, da bi na ta način pripravili in sprejeli sporazum, ki bo ustrezal vsem podpisnicam pri realizaciji zastavljenih ciljev, predvsem pa pospeševanju ekonomskih odnosov s tujino.

P. Krilič

Človek ali pajek? (Foto: Božo Alič)

VROČA SEJA UO

Vsi smo odgovorni za izpolnjevanje plana

V preteklem mesecu, točneje 20. marca, so se sestali delegati upravnega odbora delovne organizacije na svoji petnajsti redni seji. Osrednja točka dnevnega reda je bilo poročilo in razprava v količinskem izpolnjevanju gospodarskega načrta v letu 1979 za mesec januar in februar.

Kot že nekaj let nazaj tudi letos v prvih dveh mesecih nismo izpolnili pričakovanih rezultatov. Od planiranih 1400 ton finalnih proizvodov smo dejansko odpremili le nekaj nad 700 ton, preostali del planirane proizvodnje pa ni bil v celoti pripravljen za odpremo naročnikom. Tu je treba seveda pojasniti, da je dejansko kljub slabi končni finalizaciji vložen v proizvodnjo planirani del sredstev in dela, in da nismo izpolnili le končne finalizacije.

Vzrokov za tako stanje je več; nekaj je objektivnih, so pa tudi težave, ki so pogojene z ravnanjem posameznikov (v pogledu organizacije ali premajhnega prizadevanja za reševanje posameznih proizvodnih in drugih problemov).

Delegati upravnega odbora so bili na tej seji z ozirom na tako stanje primerno kritični. V razpravi po podanih poročilih o izpolnjevanju plana v prvih dveh mesecih so osvetlili številne probleme, ki jih lahko strnemo v dve skupini:

1) Izredni napor in prizadevanja celotne delovne organizacije za čim boljše realizacijo gospodarskega načrta v letu 1978, ki smo ga sorazmerno ugodno zaključili, se kar avtomatično odražajo v prvih dveh mesecih letošnjega leta kot nekakšen negativni pojav. Gre za to, da preveč svoje zmogljivosti usmerjamo le v končno finalizacijo leta, ki se končuje, premalo pa v proizvodnjo, ki naj bi se finalizirala v prvem četrtletju naslednjega leta. Ta pojav, ki se ponavlja že več let, je sicer ugoden za dober zaključek tekočega leta, nikakor pa ni sprejemljiv za kontinuirano izpolnjevanje plana. Tudi finančne in druge usmeritve so temu primerno preveč naravnane na zaključek tekočega poslovnega leta in premalo na enakomerno izpolnjevanje plana v vseh mesecih tekočega leta. Upajmo, da nas bo letošnje stanje prvih dveh mesecev poučilo o tem, da tako ne moremo več delati.

Druga pomembnejša težava pri izpolnjevanju plana pa je izredno pomanjkanje kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev v mehaniški obdelavi. Zaradi tega so v TOZD Obdelava le 80-odstotno izpolnili planske obveznosti za prva dva meseca. Vzrokov za tako kadrovsko situacijo v Obdelavi je več. Predvsem je znano, da v Ljubljani pa tudi v širši družbeni skupnosti izredno primanjkuje strugarjev, rezkalcev, borverkvistov in drugih strojniških profilov. Mnogi, ki so izšolani za te poklice, se raje zaposlijo drugje in izven strojne

industrije. Izgleda, da si ne prizadevamo dovolj, da bi z ustreznim sistemom nagrajevanja in drugimi ugodnostmi obdržali v proizvodnji čim več teh delavcev.

2) Poleg teh dveh objektivnih težav pa je še zmeraj prisotnih nekaj naših stalnih slabosti, ki se odražajo na različne načine.

Izdelava dokumentacije je občasno še vedno problem, ki brez dvoma vpliva na nadaljnji potek procesa proizvodnje. Zaradi pomanjkanja delavcev so naša delovna sredstva še vse premalo izkoriščena. Občasni pojavi ozkih grl v nekaterih proizvodnih obratih so še vedno pogost pojav, ki bi ga morali z ustrežno organizacijo dela ali pa s povečanjem proizvodnih zmogljivosti na kritičnih mestih odpraviti. Še vedno pa je problem tudi boljše izkoriščanje delovnega časa v vseh pogledih in pri vseh naših delovnih nalogah in opravilih. Kvaliteta našega dela v vseh naših TOZD se sicer iz leta v leto izboljšuje, vendar še vse prepočasno. Z ozirom na hiter napredek tehnologije in organizacije dela bi morala hitro naraščati tudi kvaliteta, da bi bilo čim manj izmeta in podobnih nekalitativnih del. Številni problemi se pojavljajo tudi pri izdelavi zvarjencev in odkovkov ter pri nabavi materiala in delov iz kooperacije.

To je le nekaj glavnih problemov, ki spremljajo letošnje izpolnjevanje planskih obveznosti, o katerih so člani upravnega odbora kritično spregovorili in zahtevali ustrezne ukrepe. Predvsem moramo najprej urediti svoje vrste in zmanjšati subjektivne vplive in slabosti z zaostritvijo odgovornosti tako vodstvenih in vodilnih delavcev, pa tudi vseh ostalih pri izpolnjevanju delovnih nalog in opravil, ki so sestavni del izpolnjevanja planskih obveznosti. Prav tako pa moramo skozi delegatski mehanizem sprožiti številne pobude za reševanje širših družbenih problemov, kot je pomanjkanje kvalificiranih delavcev za proizvodnjo, njihovo družbeno priznanje, nagrajevanje, večje usmerjanje učencev v proizvodne poklice ter zaposlovanje delavcev iz drugih republik in pokrajin, kjer je opaziti nezaposlenost takih delavcev.

Upravni odbor je ob koncu kritične razprave o izpolnjevanju letošnjih planskih obveznosti sprejel ustrezne skupne usmeritve in sklepe. Ti naj vplivajo na vse možne pojave in slabosti, ki spremljajo letošnje izpolnjevanje plana in zagotovijo že v prvi polovici leta ugodnejše planske rezultate.

K. Gornik

Iz razstave ob 8. marecu, ki so jo pripravili učenci v Izobraževalnem centru (Foto: Jolanda Jereb)

8. marec v ICL

Dan žena so učenci poklicne šole v našem izobraževalnem centru obeležili s svojimi prispevki o materah, babicah, sošolkah in prijateljicah. Napisali so svoje iskrene misli in jih objavili na razstavnih panojih v avli šole. Pri uresničitvi lepe zamisli so jim pomagale mentorice: A. Batičeva, V. Tomičeva in D. Fischingerjeva. Zaradi pomanjkanja prostora objavljamo danes le en prispevek, druge pa bomo objavili prihodnjih.

Moja mama

Rodila me je pred sedemnajstimi leti. Trudila se je z vzgojo in nego, vedno je skrbela, da mi ničesar ni manjkalo. Že res, da nismo živeli v razkošju, navajeni skromnosti pa vsi skupaj v družini nismo pogrešali ničesar. Skrbno nam je prala, krpala in likala obleke, pri meni pa je vzela na piko moja ušesa, vrat in noge. Živo se spominjam, kakšne borbe sva imela z vodo in milom. Vzgajala me je, naj imam rad živali, rastline in ljudi. Velikokrat pomislim na neprespane noči, ki jih je prečula zaradi mene. Najbolj so nepozabni večeri, ki sem jih preživel v njenem na-

ročju, ko sva se pogovarjala o vseh mogočih rečeh. Mislim, da je bilo potrebno precej odrekanja zaradi mene in na račun moje sreče in da ji zato veliko dolgujem. Tudi kadar sem bil tepen, bi ji moral priznati, da ima prav. Spoštujem jo iz vsega srca in upam, da ji bom njeno dobroto in ljubezen lahko povrnil.

Franci Kalin, 2. e

Moja sošolka

Nekega jesenskega dne, hodil sem v šesti razred, smo imeli v osnovni šoli mladinsko uro, na kateri smo pregledovali učni uspeh. Bil sem najslabši v razredu, imel sem same nezadostne.

Vprašali so me, zakaj se ne učim. Odgovoril sem jim, da se mi preprosto ne ljubi učiti. Določili so mi sošolko, ki bi mi pomagala pri učenju. K njej sem moral hoditi vsak dan najmanj za dve uri. Ko sem začel hoditi k njej, nisem imel nobenega upanja, da bi popravil katerokoli oceno. Vendar si je prizadevala in se trudila, da bi se učil. Prve dneve učenja sem mislil na vse drugo, samo na učenje ne. Toda ko sem videl, kako se z menoj muči, sem nenadoma vstal in odšel v stranišče, kjer sem vse dobro premislil in se odločil, da se bom začel učiti, pa če predsedim pri knjigah vse dneve in noči. V enem tednu sem se že zelo popravil, vendar sem še vedno hodil k njej, skupaj sva delala domače naloge. Ona je bila zelo vesela, ker je videla, da je bila njena pomoč uspešna, zato mi je še naprej pomagala pri učenju. To sem napisal iz ljubezni do nje in do njenega truda, ki ga je imela z menoj. Zelo sem ji hvaležen še danes, da mi je pomagala do boljšega učnega uspeha.

Janez Gačnik, 1. e

STANOVANJA...

Urejanje stanovanjskih razmer delovnih ljudi je pogoj za krepitev njihove ekonomske in socialne varnosti. Komunisti se bomo zavzemali, da bodo delovni ljudje in občani v skladu s svojimi možnostmi predvsem sami skrbeli za reševanje svojega stanovanjskega vprašanja. (Iz resolucije VIII. kongresa ZK Slovenije)

S srednjeročnim programom reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev TZ Litostroj v obdobju 1976—1980 smo začrtali dolgoročno stanovanjsko politiko naše delovne organizacije. Ta izhaja predvsem iz načela, da je potrebno že ob zaposlitvi delavcu zagotoviti postopno reševanje njegovih stanovanjskih potreb — od nastavitve v samskem domu, dodelitve manjšega stanovanja za določen čas, ki omogoči delavcu, da že tudi sam začne z vlaganjem lastnih sredstev za stanovanje, do dokončne rešitve stanovanjskega problema ob solidarnostni podpori temeljne organizacije oz. delovne skupnosti.

V preteklem letu smo z dograditvijo stanovanjskega bloka z 98 malimi stanovanji deloma uresničili začrtani program stanovanjske graditve, pred nami pa je naloga, da oblikujemo samoupravne dogovore, ki naj zagotavljajo nadaljnjo delitev stanovanj v skladu z dogovorjenimi cilji. Upoštevali bomo družbenopolitični izhodišča za nadaljnjo krepitev in uresničevanje samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva pa se je nekoliko spremenila vloga posameznih nosilcev reševanja stanovanjskih vprašanj.

V večji meri je poudarjena vloga, ki jo ima posameznik pri reševanju lastnega stanovanjskega problema. Tako mora vsakdo v skladu s svojimi možnostmi ter ob podpori temeljne organizacije združenega dela predvsem sam reševati svoje stanovanjsko vprašanje. Čeprav ugotavljamo, da smo v preteklem obdobju z načrtnim reševanjem stanovanjskih vprašanj uspeli bistveno zmanjšati nakopičene socialne probleme na stanovanjskem področju, pa je tedanja usmeritev vse pre malo angažirala posameznika za reševanje svojega stanovanjskega problema. Rezultati zato tudi niso bili tako ugodni, kot bi bili sicer.

Že od decembra 1978 delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih razpravljamo o izhodiščih za bodočo stanovanjsko politiko delov-

ne organizacije Litostroj, pri čemer izhajamo iz kongresnih dokumentov. Kot rezultat te razprave in kot odraz usklajenih stališč v okviru družbenopolitične skupnosti so se oblikovala naslednja temeljna načela:

— Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih samostojno razpolagajo s sredstvi za stanovanjsko graditev v skladu s svojimi potrebami in interesi, upoštevajoč enotna samoupravna dogovorjena merila. Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in o koriščenju sredstev skupne porabe že povzema to načelo (namesto dosedanjega načela združevanja sredstev na ravni delovne organizacije). Ne glede na to se delavci v TOZD in DS pri enotnem programu stanovanjske graditve lahko dogovorijo za skupna vlaganja. V skladu z navedenim načelom je potrebno dograditi tudi samoupravni sporazum o razdeljevanju stanovanj in stanovanjskih posojil.

— Program stanovanjske graditve temeljnih organizacij oz. delovnih skupnosti v okviru delovne organizacije Litostroj mora biti usklajen na ravni samoupravne stanovanjske skupnosti, v okviru katere delavci preko svojih delegatov uveljavljajo svoje celovite interese na področju stanovanjskega gospodarstva.

V zvezi s tem so predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov delovne organizacije Litostroj pripravili več razgovorov s predstavniki samoupravne stanovanjske skupnosti, komunalne skupnosti, organi občinske uprave in družbenopolitičnimi organizacijami občine Ljubljana-Siška. Na teh razgovorih so bila v celoti potrjena družbenopolitična izhodišča bodoče stanovanjske politike delovne organizacije Litostroj, kot praktični nasledek tega pa ugotavljamo, da se naš program stanovanjske graditve vključuje v program stanovanjske graditve Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Ljubljana-Siška.

— Povezovanje stanovanjske politike s poslovnimi cilji delovne

organizacije zagotavljamo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih z združevanjem dela sredstev za stanovanjsko graditev z namenom, da se pospešeno rešujejo stanovanjska vprašanja delavcev v tistih temeljnih organizacijah združenega dela, ki na podlagi Samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za investicijska vlaganja v letih 1977 do 1982 povečujejo obseg proizvodnje. Za stanovanjske potrebe teh delavcev predvidevamo gradnjo stolpčica s približno 100 malimi stanovanji. Stanovanja bi se dodeljevala za določen čas po pogojih, ki veljajo za mlade družine.

— Osnovna oblika reševanja stanovanjskih potreb delavcev v delovni organizaciji Litostroj je gradnja stanovanj oz. stanovanjskih hiš v okviru usmerjene stanovanjske gradnje oz. preko stanovanjske zadruge. Pri določanju obsega stanovanjske graditve moramo upoštevati tudi že sprejete obveznosti temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti za dokončno rešitev stanovanjskih vprašanj mladih družin. Upoštevali bomo potrebe ter navedene obveznosti temeljnih organizacij načrtujemo gradnjo 100 stanovanj s povprečno površino 60 kvadratnih m ter gradnjo 100 individualnih stanovanjskih hiš. Na podlagi Smernic za uresničevanje družbenega plana občine Ljubljana-Siška za obdobje 1976—1980 v letu 1979 ugo-

tavljamo, da je zadržna gradnja individualnih hiš predvidena na območju Podutik v soseski ŠS 12. Inicijativni odbor za stanovanjsko graditev obdobju 1978/1983, ki ga je imenoval upravni odbor delovne organizacije Litostroj, se dogovarja s komunalno skupnostjo o možnostih in pogojih za prevzem navedenega zemljišča za potrebe zadržne gradnje individualnih hiš. Usmerjena stanovanjska gradnja pa je predvidena v soseski 8/2 Nove Dravlje, v izgradnjo katere se vključuje lahko tudi delovna organizacija Litostroj s svojimi potrebami. Začetek gradnje navedene soseske je predviden v jeseni 1979. Del potreb po družinskih stanovanjih bi lahko pokrili tudi v okviru dopolnilne gradnje v soseski ŠS 10 Draveljska gmajna, kjer smo po sklepu upravnega odbora delovne organizacije ter temeljnih organizacij že rezervirali 20 do 30 stanovanj. Začetek gradnje v Draveljski gmajni je predviden v aprilu 1979.

— Ker načrtujemo na območju obstoječega naselja barak na Korotanski in Drobošnjakovi ulici gradnjo stanovanj ter razširitev izobraževalnega centra Litostroj, je potrebno, da sodelujemo s samoupravno skupnostjo pri odstranitvi naselja barak ter zagotovimo s tem racionalno izrabo prostora na navedenem območju. V zvezi s tem je potrebno zagotoviti tudi del sredstev za rešitev stanovanjskih vprašanj naših delavcev, ki stanujejo v barakah.

— Materialna osnova programa stanovanjske graditve v delovni organizaciji Litostroj je prispevek, ki se oblikuje od bruto osebnih dohodkov v višini 8%. Po odbitku obveznosti, ki jih ima-

mo po samoupravnem sporazumu o razporejanju, združevanju in usmerjanju sredstev za stanovanjsko gradnjo, ostanejo delovni organizaciji še sredstva v višini 4,415% od bruto OD. V obdobju 1978/83 bodo znašala ta sredstva skupaj 16.091.900,00 dinarjev. Z vezavo dela sredstev lahko pridobimo pri LJUBLJANSKI BANKI — Stanovanjsko komunalni banki Ljubljana ustrezno posojilo, pomemben vir za izvedbo programa stanovanjske graditve pa so še sredstva posameznikov. Ob predpostavki, da vsak posameznik prispeva najmanj 20% lastnih sredstev, bodo temeljne organizacije združenega dela oz. delovne skupnosti zagotavljale svojim delavcem, ki se bodo vključili v zadržno oz. usmerjeno stanovanjsko gradnjo, posojilo do 30% vrednosti stanovanja standardne velikosti, to je stanovanja, ki se šteli glede na število družinskih članov pripada.

— Temeljne organizacije združenega dela in delovne skupnosti bodo del sredstev za stanovanjsko gradnjo namenile za reševanje stanovanjskih potreb tistih delavcev, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje izven organiziranih oblik stanovanjske graditve.

Našteta načela bodo služila kot osnova za pripravo srednjeročnih programov graditve stanovanj temeljnih organizacij združenega dela in delovne skupnosti, kakor tudi za ustrezno prilagoditev samoupravnega akta, ki ureja področje stanovanjske problematike. Predloge navedenih dokumentov bo strokovna služba posredovala v obravnavo delavcem že v mesecu aprilu.

Hilda Colja

Litostroj in prostorsko planiranje

KAKOR VSA LJUBLJANA SE TUDI NAŠA DELOVNA ORGANIZACIJA IN KRAJEVNA SKUPNOST INTENZIVNO VKLJUČUJETA V PROSTORSKO PLANIRANJE SVOJIH OBMOČIJ OZIROMA V PROSTORSKO PLANIRANJE LJUBLJANA 2000.

Že v letu 1977 je naša delovna organizacija pristopila k prostorski ureditvi in novelaciji zazidalnega območja SP 2. To novelacijo so narekemale naše nove investicije in pa želja nas vseh, da se naše prostorsko območje urba-

no uredi. Vseskozi smo se zavedali, da je potrebno prostorsko urediti tudi ostala območja v KS Litostroj, kot so Korotansko naselje in Izobraževalni center Litostroj. V ta namen je Upravni odbor delovne organizacije imenoval komisijo za spremembo in dopolnitev generalnega urbanističnega plana in komisijo za stanovanjsko graditev. Poleg teh komisij je bila ustanovljena tudi komisija za ureditev Izobraževalnega centra in izgradnjo športno rekreativnega objekta v njegovem sklopu. Delo vseh teh komisij je bilo zelo intenzivno in plod tega dela je bila 4. aprila zaključna razprava o prostorski ureditvi navedenih območij. Na tej razpravi so bili prisotni člani vseh navedenih komisij, predstavniki KS Ljubo Šerčer in predstavniki KS Litostroj, ki so pri razjasnjevanju določenih vprašanj in pri načrtovanju sodelovali že na sejah posameznih komisij. Zavzeli so enotna stališča. Trikotnik na železniški progi Ljubljana — Jesenice, Aleševčeva ulica in naša modelna mizarna naj se po generalnem urbanističnem planu opredeli za potrebe naše delovne organizacije. Tu bi mi posegli le delno v to območje, in sicer južno od naše nove obratne ambulante bi načrtovali parkirne prostore za delavce, ki se vozijo z osebnimi avtomobili iz južne smeri, kakor tudi za paciente obratne ambulante. Tako bi bil tretji vhod v delovno organizacijo za avtomobile in za pešce iz Aleševčeve ulice, ki bi v bodoče obstajala le do novega vhoda v Litostroj. V predel severno od nove ambulante ne bi posegali, tam ostane še nadalje zelena površina. Po obstoječem generalnem urbanističnem planu je bilo določeno v tem trikotniku rekreativno ob-

močje za občane KS Ljubo Šerčer in KS Litostroj, po novem pa bo to v območju Izobraževalnega centra, v območju južno od tovarne »TIKI« in v območju stadiona Ljubljana-Siška. Na trikotniku med novo obvoznico, cestno, plinarno in Litostrojem bo okoli 800 parkirnih prostorov, ki nam jih iz dneva v dan vse bolj primanjkuje. Zaradi varovalnega pasu obvozne ceste in vodnih črpališč na tem predelu ni možno kakršnokoli drugo načrtovanje. Na prostorsko načrtovanje ostalih objektov v Litostroju ni bilo bistvenih pripomb in so zato potrjeni.

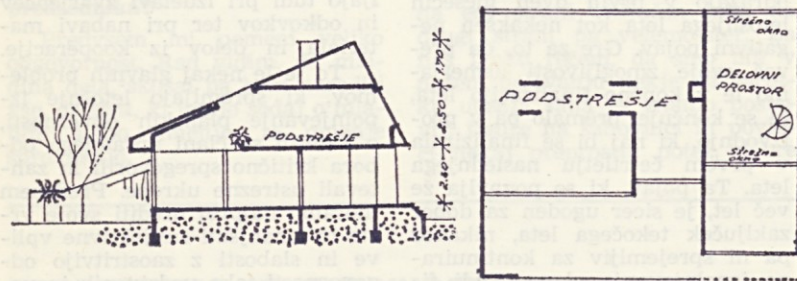
Območje med železniško progo Ljubljana — Jesenice, novo obvoznico cesto in Đakovičovo ulico je določeno za potrebe Izobraževalnega centra in stanovanjski predel. V Izobraževalnem centru bomo z nadzidavami in s prizidki pridobili prostor za približno 1200 učencev, zgradili prizidek obstoječega interneta in športno rekreativni objekt, ki bo stal med obstoječo šolo in internatom, ter vsa zunanja športna igrišča, ki bodo služila tudi za rekreacijo krajanov KS Litostroj in delavcev v naši delovni organizaciji.

Stanovanjski predel, ki že delno obstaja na tem območju, bi se razširil v Korotansko naselje in bi tvoril zaključeno enoto. Za potrebe Litostroja in Izobraževalnega centra bi zgradili objekte s približno sto enosobnimi stanovanji pa tudi večje objekte z dvosobnimi in večsobnimi stanovanji. V pritličju teh objektov bi bila prepotrebna trgovina, prostori servisnih dejavnosti in oddelek za vzgojno varstveno dejavnost. Na prostoru med Đakovičovo ulico, železniško progo in Korotansko ulico, kjer je sedaj divje parkirišče, naj bi uredili postajališče avtobusov, ki vozijo litostrojske delavce. To parkirišče bi imelo nadstreške oziroma pokrita čakališča.

Tako bomo prostorsko uredili zelo pomembna področja v delovni organizaciji in v naši delovni skupnosti.

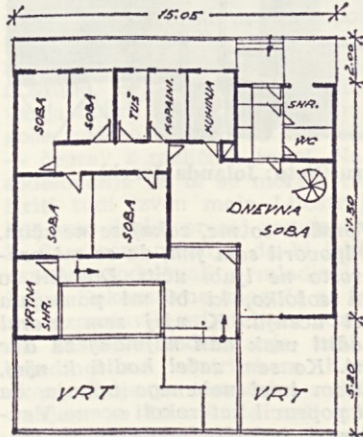
N. Jug

ATRIJSKA HIŠA „C1“ M 1:200

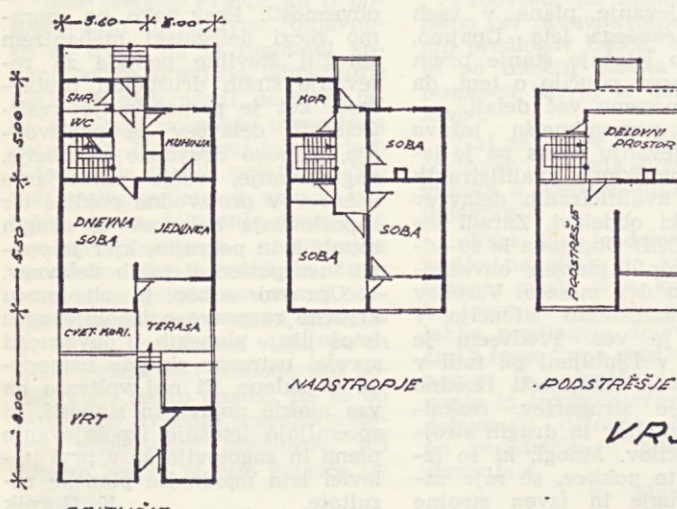

PREREZ M 1:200

PODSTREŠJE M 1:200

PREREZ

NADSTROPJE

PODSTREŠJE

VRSTNA HIŠA „D“ M 1:200

TOZD MONTAŽA

NA DELOVIŠČIH

Aktivnost dela na terenu se je v marcu v primerjavi z januarjem skoraj podvojila.

Število delovišč se je z dvanaest v januarju povzpelo na šestnajst v marcu, število ljudi pa s štirideset na osemindeset.

Največja skupina v Jugoslaviji je še vedno v HE Zakučac. Prvi agregat se uspešno vrti, na drugem pa bo montaža končana do konca aprila. Tedaj bomo prekinili tudi organizirano delo na gradbišču. Preizkusni pogon bo preložen, ker Rade Končar ni končal svojega dela. V času preizkusnega pogona drugega agregata bomo vgradili še kroglični zasun hišnega agregata. Tako bo proces montaže, ki je trajal 24 mesecev, končan.

HE Sjenica

Uspešno nadaljujemo montažo in naročnik zahteva izdelavo mikro plana, kar pomeni, da se približujemo trenutku, ko bomo morali pokazati, kaj smo naredili. Od opreme nam manjka še regulator, ki bi že moral iz tovarne, pa se nam je pri predaji naročniku zataknilo. Zamudo bo potrebno nadoknaditi. Zima je tu naredila svoje in gradbenike zadržala pri betoniranju spirale in generatorskega stebra. Čas montaže po planu sicer ne bo preokračen, celotna zamuda objekta pa je velika.

HE Gazivode

Ta objekt nam zadaja kar precej preglavic, saj pri njem ne moremo planirati ničesar. Velikemu razočaranju naročnika v oktobru 1977 je v tovarni sledila resna akcija za čim krajši dobavni rok. Kmalu pa se je pokazalo, da je stvar veliko prenapihnjena. Opremo smo izdelali in je stala na začasnem skladiščanju v tovarni. V času od 20. 3. 1978 do 31. 10. 1978 smo spiralo zmontirali in nato zopet čakali pet mesecev za nadaljnjo montažo. Letos v marcu so nas ponovno klicali na nadaljevanje montaže. Do 1. maja 1979 bi mi bili lahko pripravljeni za zagon agregatov, vendar tega ne bomo mogli storiti, ker ne bo izdelana ostala elektro oprema. Tako bodo po vsej verjetnosti ponovno prekinili dela do preizkusnega pogona. Takšno nestrjneno delo nam povzroča velike težave, ker ena ekipa, ki je objekt pričela, se po prekinitvi razbije na druga gradbišča in jo je zelo težko ponovno sestaviti. Zelo težko je tudi opremo zaščititi pred rjavenjem in drugimi poškodbami, ki nastanejo brez našega nadzora. Investitorja te elektrarne pestijo predvsem finančne težave, čeprav je to objekt, ki ga gradimo z mednarodnim kreditom.

Elektrarna Gazivode je v sklopu namakalnega sistema Ibar—Lepenac. Za naše razmere je to eden največjih irigacijskih sistemov. Poleg turbin smo za tega investitorja že pred dvema letoma dobavili opremo za dve veliki črpalni postaji. Vsa ta oprema leži vskladščena na ČP Besenje. Ta črpalna postaja je gradbeno gotova, vendar se investitor še ni odločil za montažo. Druge črpalne postaje Hamidije pa še ni začeli graditi. Investitor nas do sedaj še ni poklical na morebitni pregled ali obnovo konzervecije. Gradbišče te elektrarne pa je zelo lepo urejeno. Elektrarna stoji ob sami ibarski magistrali. Naselje je v glavnem montažno (garsonjere in enosobna stanovanja). Restavracija samopostrežnega tipa, ki jo vzdržuje Tehnogradnja, je namenjena predvsem gradbenim delavcem, naši monterji pa se hranijo v restavraciji, ki jo vzdržuje gostinsko podjetje. Investitor je na zadnjem sestanku v Litostroju obljubil, da bo do konca maja objekt v celoti pripravljen za zagon agregatov. Želimo si, da bi bilo tako.

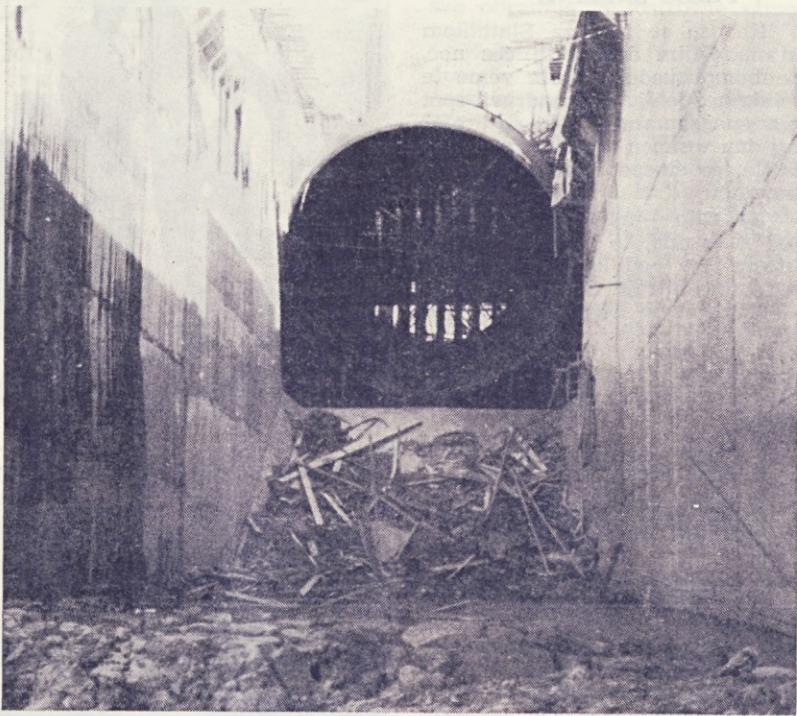
HE Zvornik

Tu smo 28. februarja ponovno zavrteli četrti agregat, na katerem je 14. februarja 1975 prišlo do večje mehanske okvare. Obnavljali smo ga 41 mesecev. Ob zavrtitvi je s turbino bilo v glavnem vse v redu, na generatorju pa je stekel vodilni ležaj,

bil nujno potreben, da bi na njem spremenili vse tisto, kar se je pokazalo kot potrebno med preizkusnim pogonom. Dela potekajo uspešno in upamo, da bodo opravljena v planiranem roku.

OLT Osijek

Zahtevno delo na tem objektu opravlja skupina petih monterjev. Predmet pogodbe je montaža petih dvigal s 500 m proge, ki je delno prigradena s pomožnimi stebri na stebre stavbne konstrukcije. Neusklajenost projekta je

Deflektor izpusta za irigacijo v HE HEMREN DAM — prvi naš proizvod vgrajen v temelje strojnice (Foto: A. Razpotnik)

Pogled na strojnico dograjeno do montažnega platoja v HE HEMREN DAM (Foto: A. Razpotnik)

ki je sedaj na popravilu v tovarni Rade Končar. Popravilo naj bi trajalo približno mesec dni.

HE Doblar

Elektrarna ima dve Francisovi turbini, eno od teh obnavljamo, regulacija pa bo v celoti zamenjana s prototipom elektronskega regulatorja Litostroj-Iskra. Dela so v fazi montaže, ponovni zagon agregata pa je odvisen predvsem od aktivnosti naročnika, ki vrši montažo le pod našim nadzorom in od dosledno izdelane opreme, ki bo omogočila čim hitrejšo vgradnjo.

HE Formin

Na tem objektu smo morali po uspešnem preizkusnem pogonu obeh agregatov v decembru enega ustaviti zaradi sanacije sesalne cevi. Delo, ki je trajalo 75 dni, smo 18. marca uspešno končali. Vsem, ki so zdržali na tem delu pod zelo težkimi pogoji, čestitamo.

HE Moste IV

Po uspešnem devetmesečnem obratovanju je agregat od 26. februarja v planiranem remontu. Za uspešno nadaljnje obratovanje tega našega prvega reverzibilnega agregata je ta remont

ličino črpalk. Tovarišu Francu Grosmanu in vsem, ki so v posameznih fazah montaže sodelovali iskreno čestitamo in se jim zahvalimo za vztrajno sodelovanje.

HE Lower Mangapapa

Agregat dvema Francisovima turbinama v Novi Zelandiji je bil zmontiran lansko leto pod nadzorom našega nadzornika, ki je pretekli mesec ponovno odpotoval na spuščanje v pogon. Vsak čas pričakujemo novico o prvem zagonu. O tej zemlji, ljudeh in našem sodelovanju smo pisali že veliko. K elektrarni Loyd Mandeno z dvema našima turbinama se bo sedaj pridružila že omenjena Lower Mangapapa, še v letošnjem letu pa tudi Ohao A, kjer vsak čas pričakujemo poziv za spuščanje v pogon. Še letos se bo po planu začela tudi montaža dveh turbin za Ruahihi. Takega sodelovanja z Novo Zelandijo si prav gotovo želimo še naprej.

HE Hemren Dam

To je trenutno naš največji objekt v tujini, ki ga montiramo, in tudi nasploh. Z vso resnostjo smo se ga lotili na terenu in take resnosti si pri njem želimo tudi v tovarni. Ker je pogojen z veliko odgovornostjo do ostalih soizvajalcev, so zato dobavni roki še toliko bolj važni. Postopek gradnje je v fazah in najvažnejša faza za nas je, da do 15. maja 1979 pripravimo vse za drugo diverzijo reke. Po 1. juniju 1979 naj bi vsa količina vode tekla skozi iriga-

cijske izpuste, strojnica pa bi ostala nepotopljena. To pomeni, da morajo sifonske zapornice tesniti. Montirana pa bosta tudi deflektorja za levo irigacijo. Vsa oprema, ki jo potrebujemo za vgradnjo pred diverzijo, je na gradbišču. Ko bo diverzija uspela, pa nas čaka montaža 18 tonskega mostnega dvigala in sesalnih cevi, 1. septembra 1979 pa moramo začeti z montažo turbine I.

Pogoji za delo so trenutno glede temperature zadovoljivi in našim fantom se je sreča naklonila, da bodo tisto opremo, ki je na prostem, zmontirali še pred najhujšo vročino.

Kako pa je s pogoji življenja? Morali bi biti boljši, kot so. Hidrogradnja, s katero imamo pogodbo, nam je oskrbela stanovanjske prostore, tako kot za svoje delavce — barake, kjer je v vsaki po trideset ljudi. V vsaki sobi sta po dva ali trije. Premalo je sanitarnih prostorov in nobenega prostora, kjer bi po napornem delu lahko sedli skupaj in se posvetovali o delu v naslednjem dnevu. Ta problem bo rešen v maju, ko bomo dobili Metalna, Rade Končar in Litostroj dodatne stanovanjske prostore in klub oziroma jedilnico, hrano pa bo še naprej pripravljala Hidrogradnja. S tem se bodo življenjski pogoji bistveno izboljšali. V naslednjih dveh letih bo o tej hidroelektrarni še marsikaj zanimivega napisano. Upamo, da se bo tudi na gradbišču našel kdo, ki bo strnil svoje vtise in jih priobčil v naslednjih številkah našega časopisa.

Alojz Razpotnik

Spremembe na boljše

V januarski številki časopisa smo objavili spotikljaj o samskem domu na Djakovičevi 47, kjer je že precej časa skozi strop tekla voda in se nabirala v velikih luhah ob vratarnici. Med stanovalci doma je tudi sicer vladala nezadovoljstvo, ki se je še posebno močno izkazalo na zboru stanovalcev 29. januarja.

Na tem sestanku so se stanovalci pritoževali predvsem na gluha ušesa vodstva TOZD ZSE, ki ni dovolj skrbelo za vzdrževanje doma, obravnavali so nove cene ležišč v samskih domovih, kritično pa so ocenili tudi svoje delo in disciplino v domu.

Kot kaže, je bil ta sestanek — v nasprotju s prejšnjimi — veliko bolj učinkovit, dobra volja »spritih strani« pa je tudi obrodila sadove.

Kot prvo so stanovalci samskega doma izvolili nov domski svet, ki ga sestavlja 12 članov (iz vsakega nadstropja oziroma hodnika po dva člana), predsednik domskega sveta Mustafa Gerzić in namestnik Sonja Papić, po drugi strani pa je tudi vodstvo TOZD ZSE upoštevalo želje stanovalcev in jih po svojih močeh uresničilo.

Predsednik domskega sveta Mustafa Gerzić, vratar v samskem domu in obenem tudi stanovalec, je povedal, da so popravili vse kopalnice in kupili nove kadi za tuše, zamenjali ključavnice na vratih sob, tako da ima zdaj vsak stanovalec svoj ključ, v vsak hodnik in kuhinjo so postavili nove koše za smeti in prelakirali parkete v sobah v pritličju. Tla klubske sobe so prekrili s preprogo in kupili novo anteno z ojačevalcem za televizijo, ker je bil televizijski sprejemnik priključen kar na radiator, ki je opravljal funkcijo antene. Tako lahko stanovalci sedaj gledajo 4 programe, kar prej ni bilo mogoče. Uredili so tudi prej sporen način nakupa žarnic v sobah in kuhinjah ter na hodnikih in v sanitarijah, tako da je sedaj žarnic povsod dovolj.

Samski dom na Djakovičevi 47 je edini, ki ima tudi ležišča za ženske. Do nedavna je bil ženskam namenjen le en hodnik s 15 ležišči oziroma 6 sobami, sedaj pa so sprostili še tri sobe v pritličju in tako pridobili dodatnih 7 ležišč.

Svoje so prispevali tudi stanovalci samskega doma. Izboljšala se je disciplina, ustanovili pa so tudi novo petčlansko disciplinsko komisijo, katere predsednik

je Miloš Klepić in namestnik Elizabeta Repenšek. Sprejeli so tudi nov hišni red, ki določa stroge kazni za kršilce discipline. V njem je določilo, ki predvideva ukinitve regresa na stanarino (od dveh do šest mesecev) tistim stanovalcem, ki bodo namerno uničevali domski inventar ali kakorkoli drugače močneje kršili disciplinska pravila. Po treh prijavah kršitve discipline pa se mora stanovalce takoj izseliti. O teži prekrška bo odločala disciplinska komisija in predlagala ustrezne kazni.

Narejenega je bilo torej veliko. Stanovalci se ne pritožujejo več zaradi pomanjkanja tople vode ali slabega ogrevanja, želijo si le še čim prej dobiti omarice za čevlje, ker v sobah ni primerne prostora, kamor bi jih lahko shranili. Pravzaprav ni bilo potrebno storiti veliko, da se stvari, ki so burile duhove v samskih domovih, uredijo. S tem je postala tudi ekonomska cena ležišč (ne glede na to, kdo jih plačuje) veliko bolj sprejemljiva, zadovoljstvo pa obojestransko. Upajmo pa, da sodelovanje vodstva tozda s stanovalci sedaj ne bo zamrlo in da bo še boljše. Škoda je le, da ni boljšega sodelovanja tudi med stanovalci vseh treh samskih domov.

M. Habicht

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi priloga-mi) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško, dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukosav Živkovič, Leopold Šolc, dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Strazišar, dipl. inž., Milan Jurjavčič, inž. in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Habicht, tehnični urednik Estera Lampič, lektorira prof. Vesna Tomc-Lamut.

Telefon uredništva 556-021 (n. c.) interna 202, 246 — Poštna plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

»SORICA 1979«

Zimska pravljica v aprilu

KAJ VSE SMO ŽE POVEDALI O SORIŠKI PLANINI IN KAJ VSE ŠE BOMO, PA NIKOLI NE BO POVEDANO VSE. VEDNO ZNOVA NAS PRESENEČA, NAVDUŠUJE IN VABI KOT ZAPELJIVO DEKLE, KI SE IGRA Z NEDOLŽNIMI MLADIMI SRCI... LETOS — ZA 17. SREČANJE LITOSTROJSKIH SMUČARJEV PA JE BILA ŠE POSEBEJ MIKAVNA.

IZ DEŽJA V SNEG

To ni pravzaprav za letošnja zimo in njene skoke čez plot koledarske pomladi nič posebnega, vendar je skoraj pol metra novega pršiča od »za roba« naprej proti planini le gubalo obraze maloštevilni delovni skupini, ko je hitela pripravljati vse potrebno za tekmovanje. Le dvojici najbolj trmastih se je uspelo brez verig prebiti skozi snežni izsek na planino.

Do večera je bila že usposobljena tekaška proga, prav tako pa uspešno preskušena tudi skakalnica. Žirija (Sršen, Erman, Lesar) je oboje potrdila s posebnim priznanjem, upoštevajoč izkušnje iz Planice pa obljubila aktivirati še peti nalet.

IN SONCE, SONCE

Tisto sobotno jutro je bilo eno takih, kot jih človek redko doživi. Nebo brez oblaka, čez in čez široko razlito morje luči, smreke, oblečene v nova bleščeča bela puha oblačila, postavljene prav tja, kamor spadajo, da v igri svetlobe in sence ustvarijo nepozaben pravljичen svet, v katerem se človek začuden ogleduje in sprašuje, kako je zašel vanj.

Pa so kmalu zaživel bregovi in pravljичna idila se je umaknila tekmovalni mrzlici številnih iz dolin prihajajočih obiskovalcev. Smrad in ropot strojnega teptalnega snega je napolnil planino ter se mešal z brnenjem motorja in drdranjem žice pod kolesci stebrov žičnice. Nekaj tujega je s tem prišlo na planino in porušilo tisti pravi pravljичni mir. Ostalo pa je sonce, sonce povsod: na nebu, v spečih smrekah, v porednih očeh cicibanov in večno mladih srcih veteranov.

FANTJE ZAČENJAJO ZARES

V takem se je začela tudi prva tekmovalna preizkušnja srečanja na planini — skakanje na 20 metrski skakalnici. Starterju Bolhi se je javilo 20 mlajših in 10 starejših skakalcev (tisti čez 45 let po razpisu niso imeli pravice skakati, upoštevajoč določene izkušnje iz preteklih let).

Honorarni napovedovalec Janez Bahar je opoščeval navzoče občinstvo tako vneto, da ga je ravno prav »vzelo« za uspešen nastop v teku.

Pri starejših in sploh je bil najdaljši Tine Žagar. Najbrž zato, ker je prišel naravnost iz servisa (PTS). On je tudi edini nastopil s skakalnimi mučmi. To ni proti pravilom razpisa. »Sem skakalec s srcem in dušo, zato se od svojih smučarjev ne ločim,« je izjavil po tekmi za tisk.

Rezultati:

Do 35 let:

1. Slavko Zadel, ICL — 34 m
2. Anton Malovrh, IVET — 34 m
3. Andrej Adamič, OB — 33,5 metrov

Od 36 do 45 let:

1. Tine Žagar, PTS — 36 m
2. Peter Prezel, PPO — 35 m
3. Marjan Klemen, IRRP — 35 m

MERI, DVA SREČKA IN LOJZE

so gospodarili v eni ženski in treh moških skupinah teka po zares pravljичno lepi in skrbno pripravljene progi. In spet so bili na delu zlobni jeziki z izjavo, da proga ni bila težka, težki so bili le nekateri tekmovalci tako po kilogramih kot tudi po hudih besedah...

Dekleta so se zvrstila enako kot lani, vendar ali jih res nikoli

ne bo na startu več? Kako dolgo bo vsem udeleženkam vsak nastop omogočil uvrstitev med »najboljših« pet? To je rakova rana litostrojske ženske smučarije že od začetka!

Oba Srečka sta prišla na planino le po zmago in z njo tudi odšla, tako smo uspeli, izjavo za tisk dobiti le od Lojzeta, ki je na vprašanje, čemu pripisuje svojo zmago, priznal, da utegne biti to prav napaka, ki jo je naredil njegov glavni tekmelec Branko. In še Brankov komentar: »Rezultati pomenijo rahlo presenečenje. To je bil moj najslabši letošnji tek.«

Ko smo čestitali še Mariji, je povedala, da je bila proga lepa in kratka ter da ji je tako dala možnost maksimalnega napona sil.

Tekmovalci so se v posameznih starostnih skupinah takole razvrstili, pri čemer pa velja povedati, da so moški I. in II. skupine pretekli 2 kroga:

Ženske:

1. Marija Oberstar, PROD — 9.57,08
2. Mira Šček, PUM — 10.12,78
3. Silva Jarc, IRRP — 11.09,10

Moški — I. skupina:

1. Srečko Pirman, OB — 12.56,51
2. Lado Sazonov, OB — 13.25,71
3. Božidar Alič, PROD — 16.21,50

Moški — II. skupina:

1. Lojze Rupnik, OB — 13.56,64
2. Branko Sršen, OB — 14.04,68
3. Marjan Klemen, IRRP — 14.12,35

Moški — III. skupina:

1. Srečko Grošelj, IRRP — 8.20,02
2. Bolha Oto, IVET — 9.50,65
3. Janez Bahar, OB — 10.21,39

VEČERNI INTERMEZZO

Ko je vodstvo tekmovanja objavilo rezultate prvih dveh disciplin tekmovanja in je bilo opravljeno zrebanje startnih števil, se za zadnjo, so utihnili komentariji o preteklem in se je pogovor obrnil na ugibanja, kaj bo prinesel naslednji dan.

Nekaj utrinkov smo ujeli tudi za bralce.

Kalana in Prezlja kot glavna favorita smo potipali kar naravnost. »Kdo od vaju bo jutri zmagal?« Janez je nekaj mencil, da bo verjeto prelahka proga, pa da je kljub temu optimist. Peter je zatrdil, da računa na prvo mesto, ker je že čas, da spet pokaže. »Vemo, da si kavelj, toda če ti bo uspelo tudi to, bomo še videli,« je padla pripomba. Peter pa se ni dal: »Če si kavelj, je s tem po- veno vse!«

S petkratnim dobitnikom »Zlate smučke« Sršenom, smo navezali razgovor o novem pravilniku za to lovoriko, ki vključuje v konkurenco rezultate vse sezone. »Kaj meniš o novem načinu vrednotenja za najboljšega smučarja?« »Vse najboljše.« »In če tudi Zlata smučka letos ne bi bila tvoja?« »Imam še vedno upanje do konca svoje aktivne dejavnosti!«

In ko smo slišali to, smo pobarali še Marijana Klemenca (ki poleg vodje tekmovanja Ermana ni nastopil le na enem od sedemnajstih soriških srečanj), kaj pravzaprav še hoče doseči, ko njegovi nastopi prehajajo že v veteransko področje. »Rad bi ostal aktiven čimdalj, če pa zraven dosegam še dobre rezultate, sem toliko bolj zadovoljen.« »In vaš komentar, tovarišica Klemenova?« »Ugotavljam, da bi bili možje brez takih navideznih po-

begov' od družinskih obveznosti v šport preprosto neznosni,« je mo- dro pripomnila Marijanova življenjska družica. »Hvala vam in vsem, ki razumete,« je ušlo iz srca zapisovalcu.

V PLESU SNEŽINK

Kaj so se tam za Slatnikom in nad njim dogovorili čez noč, ne bomo zvedeli nikoli, vemo le to, da nas je jutraj pozdravil spet nov sneg, in smreke, ki so prej- snji dan v soncu odložile svoja oblačila, so si spet začele nadevati nova.

Nič zato — malo se je vse skupaj zakasnilo, to pa je že znana litostrojska »odlika«. Zato je šlo pa potem hitreje. Za štiri skupine — štirikrat po tri najboljše v veslalomu:

Ženske:

1. Marija Oberstar, PROD — 46,83
2. Silva Jarc, IRRP — 47,47
3. Mira Šček, PUM — 47,52

Moški — III. skupina:

1. Vlado Jankovič, PROD — 46,11
2. Oto Bolha, IVET — 48,28
3. Ludvik Zore, PZO — 49,53

Moški — II. skupina:

1. Janez Kalan, PUM — 48,35
2. Peter Prezelj, PPO — 49,43
3. Branko Sršen, OB — 50,36

Moški — I. skupina:

1. Stevo Glumpak, TVN — 50,01
2. Brane Škoflek, PTS — 51,21
3. Anton Malovrh, IVET — 51,26

In komentar:

Silva je bila žalostna, Oto vesel, Peter je priznal, da se je zatelovadil, Stevu se je samo smejalo, Ladu niso šle iz glave tiste desetinke in tako naprej: v povprečju pa so vsi brez nesreče pripeljali v cilj — celo avtor teh zapiskov, ki je imel sicer med potjo neverjetne težave z iskanjem prave smeri med drobnimi snežinkami. V povprečju so se vsi tudi športno zadržali...

ŠTIRJE PRVAKI LETOS

Seveda, saj imamo tri moške in eno žensko skupino. Elektronsko izmerjeni rezultati in računalniško izračunane interpolirane točke so zvrstile najboljše v kombinaciji »Sorica 79« takole:

Ženske:

1. Marija Oberstar, PROD — 200 točk
2. Mira Šček, PUM — 125,75 točk
3. Silva Jarc, IRRP — 125,75 točk

Moški — III. skupina:

1. Oto Bolha, IVET — 167 točk
2. Vlado Jankovič, PROD — 134 točk
3. Janez Bahar, OB — 101 točka

Moški — II. skupina:

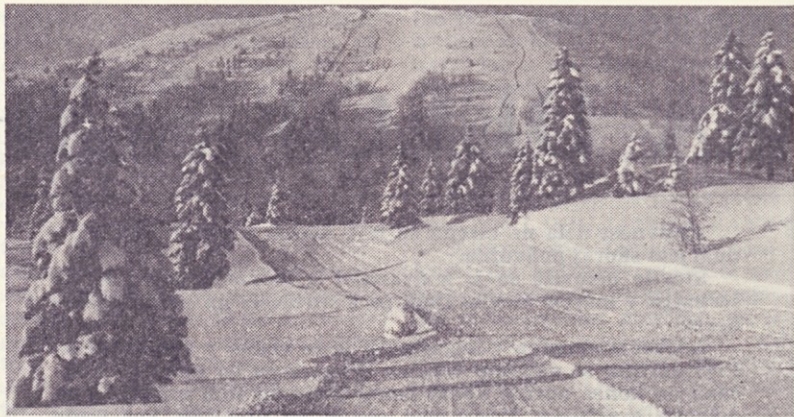
1. Janez Kalan, PUM — 227,4 točk
2. Marjan Klemen, IRRP — 222,2 točk
3. Branko Sršen, OB — 217,1 točk

Moški — I. skupina:

1. Lado Sazonov, OB — 238,67 točk
2. Branko Škoflek, PTS — 198,07 točk
3. Andrej Adamič, OB — 183,08 točk

Ekipno je premočno zmagala TOZD OB s 1001,36 točke pred PUM s 648,87 in PPO s 599,91 točke.

(Nadalj. na str. 9)

Zimska pravljica

Vprašanje se glasi: »Koliko skokov je potrebnih za svetovni rekord?«

Tesno ob kolih

Računalniki brne...

Stari se držijo, mladi pa stopajo v smučino
Da bi tudi kaj videli se je potrudil fotograf-ljubitelj Vinko UDOVIČ

Nič nas ne sme presenetiti

Geslo »NIČ NAS NE SME PRESENETITI« (NNNP) se v letu 1979 nanaša na krepitev delovnih obrambnih priprav v SR Sloveniji, široko aktivnost vseh delovnih ljudi in občanov, njihovo organiziranost, usposabljanje in preverjanje obrambno-varnostne pripravljenosti ob sodelovanju vseh družbenih dejavnikov, ki bo potekalo celo leto.

S to široko družbeno akcijo pa bomo počeptali tudi 60 let ustanovitve Zveze komunistov Jugoslavije, združenih sindikatov ter SKOJ.

Akcija NNNP 79 ima predvsem politično-mobilizacijski pomen, zato bomo ob krepitevi zavesti delovnih ljudi in občanov ter krepitevi moralno političnih vrednot prispevali tudi k nadaljnjemu poglobljanju splošnega ljudskega odpora, varovanju človeških življenj in pogojev dela ter življenja, kakor tudi neposredni organiziranosti delovnih ljudi in občanov v množičnem organiziranju in delovanju v okviru varnostnega sistema — v sistemu družbene samozasčite.

S takim načinom delovanja in organiziranosti nas vseh bomo dosegli tudi vključevanje delovnih ljudi in občanov z njihovimi samoupravnimi pravicami in dolžnostmi, zavedati se morajo svojih odgovornosti na področju obrambe in zaščite, kakor tudi v okviru družbene samozasčite pri

varovanju skupnih in svojih pravic v naši družbi. Istočasno moramo torej pričakovati, da bodo v tistih sredinah in organizacijskih oblikah, kjer bodo akcije NNNP, pravočasno dali pomen in vlogo ter pričeli z načrtovanjem svojih aktivnosti, ter tako ogromno prispevali k podružbljanju splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite.

Posebna pozornost akcije NNNP bo usmerjena v temeljne samoupravne skupnosti (TOZD, KS), istočasno pa se morajo enakomerno vključevati tudi vse družbenopolitične organizacije, družbene organizacije in društva v teh sredinah, da tudi one preverijo svojo lastno organiziranost in usposobljenost delovanja v izrednih razmerah. Zaradi tega tudi pričakujemo, da bo akcija NNNP dosegla večjo širino in bogatejšo vsebinske aktivnosti delovnih ljudi in občanov na področju obrambnih priprav in družbene samozasčite.

Osnovni merilci akcije so vsi dejavniki LO in DSZ na vseh ravneh organiziranosti. Za pripravo, organizacijo in izvedbo akcije NNNP v TOZD so še posebej odgovorne organizacije Zveze komunistov, sindikatov in mladine.

Akcija »NNNP« je množična in mora zajeti kar največ delovnih ljudi, organizacij in ostalih organov, ki so odgovorni za obrambno sposobnost in varnost naše družbe — od temeljnih samoupravnih skupnosti do republike. Zato morajo biti tudi naloge načrtovane iz sklepnih dokumentov vseh kongresov (ZK, ZSS, ZSM, Združenja borcev ter problematičnih konferenc pri RK SZDL Slovenije), ki so bili na temo ljudske obrambe in družbene samozasčite.

Načrtovana akcija »NNNP« bo dosegla svoj višek delovanja in organiziranosti 29. in 30. septembra 1979, ko bomo izvajali vse načrtovane oblike priprav na področju ljudske obrambe in družbene samozasčite, ki jih bomo načrtovali znotraj delovne organizacije, vendar usklajeno na nivoju KS in občine.

V prihodnji številki se bomo konkretnije seznanili z vsebinsko usmeritvijo akcije »NNNP«, ki bo že delno nakazovala naše naloge v okviru delovne organizacije.

Stefan Trop

LITOSTROJČANI NA DVEH KOLESIH

Sonce in topli vetrovi topijo ostanke snega, zima se hitro umika, le v višjih legah še kraljuje. Najbolj navdušeni smučarji ji še vedno hodimo v goste in se ne moremo sprijazniti z njenim dokončnim odhodom.

Mnogi razmišljamo, kako bi v toplejšem obdobju zadostili potrebi po gibanju in ohranjanju dobre telesne kondicije. Nekateri smo že pred leti kupili športna kolesa in z njimi »križarili« po bližnji in daljni okolici. Tako smo lažje in pripravljeni čakali na prihodnjo smučarsko sezono, kolesarjenje nam je bil v glavnem dopolnilni šport in smo ga zaradi tega jemali bolj površno, bolj kot dopolnilo in zabavo. V Litostroju pa so nekoliko v senči popularne in živahne smučarske sekcije živeli in delovali tudi taki, ki so kolo in kolesarjenje častili in se mu skratka z vsem ognjem zapisali. Eni in drugi smo se pred kratkim našli, se spoznali in nastala je ljubezen, se je tudi naša naglo umaknila v ekonomsko vodo in k praktičnemu reševanju raznih problemov, značilnih za kolesarski šport. Posamezniki so prevzeli pobudo in na lepaku vabili Litostroječane k vpisu v kolesarsko sekcijo; obenem so uredili vse potrebno in sekcijo registrirali. Končno smo se dogovorili za sestanek, na katerem smo izvolili vodstvo sekcije in določili njeno razvojno pot. Sestanek je bil 15. marca 1979 in ta dan imamo za rojstni dan Litostrojske kolesarske sekcije. Vsako rojstvo je težko in prinese poleg veselja tudi skrbi. Bili smo veseli, da smo

se končno organizirali, in obenem zaskrbljeni, ker so za kolesarski šport pri nas razmeroma slabi pogoji. Izvolili smo tako imenovani iniciativni odbor, ki bo v svojem mandatsnem obdobju ob pomoči članov reševal vsa nastala vprašanja. Za prvega predsednika smo izvolili tovariša Silva Moderca iz TOZD IRRP (tel. 574), ki je med nami trenutno najbolj seznanjen s problematiko kolesarskega športa in ima tudi največ zasluga za ustanovitev sekcije. V iniciativni odbor smo izbrali nekaj članov, ki bodo delovali na raznih specializiranih področjih.

Na sestanku smo se dogovorili naslednje:

Kupili bomo večje število kolesarskih dresov, ki bodo standardnega kroja in živahnih barv, opremljeni bodo z napisom LITOSTROJ. Tako bomo kolesarji potujoča in na mnogih poteh vidna reklama za naše podjetje. Dresi so potrebni zaradi varnosti na prometni cesti Tako oblečenega kolesarja tudi manj pozoren avtomobilist hitro opazi.

Kolesarjenje bo potekalo v dveh smereh. Ena smer bo športna, tu bo pomembna hitrost in število prevoženih kilometrov.

Posamezniki in skupine bodo rezultate treningov vnašali v kartoteko in tudi sicer skrbeli za evidence, iz katere bo razvidno športno delovanje sekcije. Druga smer bo čisto izletniška in zaradi tega manj športna. Skušali bomo najti razmeroma varne poti, ki vodijo v zanimive kraje. Na take izlete bodo vabljeni vsi člani kolektiva.

V okviru sekcije bomo sodelovali tudi na raznih proslavah in skušali biti tudi sicer družbeno koristni.

V okviru možnosti bomo omogočili članom kolektiva ugodnejši nakup koles. Kolesarjenje postaja v zadnjem času vedno popularnejše zlasti v zelo razvitih državah. Posebno značilni v Evropi sta Nizozemska in Danska, kjer ob cestah gradijo samo kolesarjem namenjene dva metra široke asfaltna steze. Kolesarjenje je tako zagotovljena največja varnost. Lepo je videti staro in mlado, tudi cele družine, ki odhajajo na sobotne in nedeljske izlete.

Zakaj taka popularnost, ko so še pred nedavnim kolesom preprosto žalosten konec? Sociologi so ugotovili, da kolo pomaga osvoboditi človeka od pritiska civilizacije in pretiranega urbanega okolja. Vrednote se spreminjajo. Včasih je bilo imenitno stanovati in živeti v mestnih središčih, zdaj želijo vsi na deželo.

Zaradi spremembe v mišljenju in želje po vrnitvi k naravi so mnogi privlekli s podstrešij in kleti stara, vendar še uporabna kolesa. Zdravniške službe, ki so zaskrbljene ugotavljale slabšanje telesnega stanja prebivalstva, so jih ob tem spodbujale, industrija pa je seveda pristavila svoj lonč in začela oskrbovati lačno tržišče z najrazličnejšimi izdelki. Na eni strani potreba na drugi materialni interes sta spravila milijone ljudi na ceste. Zakaj ravno kolesarstvo? Obenem s klasičnim tekom na smučeh, hitro hojo, plavanjem, veslanjem in hojo v planine, je kolesarjenje tisto, ki zahteva intenzivno, dolgotrajno in usklajeno gibanje. Srce in ožilje sta tako enakomerno obremenjena.

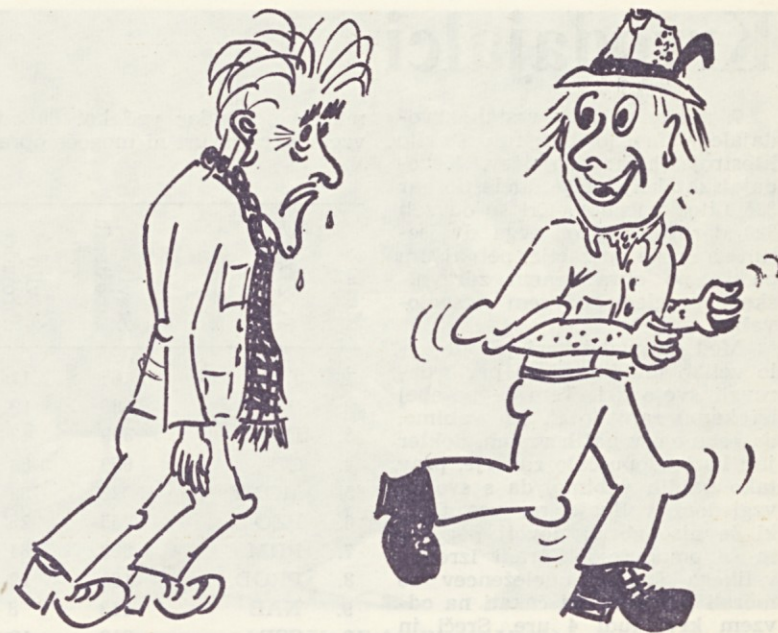
Ob tem se ojača srce, ožilje pa dalj časa ohrani elastičnost, kar je zelo važno za enakomerno in zadostno prekrvavljenje. Tudi ostali notranji organi, na primer pljuča se ojačajo.

Kolesarjenje spada v kategorijo tako imenovanih aerofobičnih športov, ki so zdravstveno gledano, človeku zelo koristni. Obenem ne smemo pozabiti ugodnega vpliva na psihofizično stanje ljudi. O tem bi lahko več povedal naš dr. Tepina, ki ga poznamo kot navdušenega kolesarja.

Na ustanovnem sestanku kolesarske sekcije smo ugotovili, da je tudi tu dosti znanih obrazov. Vabimo vse Litostroječane, da se nam pridružijo!

Ne pozabite na popularno geslo: Vsi na kolo za zdravo telo!

Vlado Jankovič

ANKETA

V ponedeljek zjutraj smo pri vstopu v delovno organizacijo naredili majhno anketo o tem, kje in kako so naši delavci preživeli konec tedna.

Prvi, s katerim smo se pogovarjali, je bil Lojze Zapeček. Nič kaj spočit ni bil videti; nasprotno — kar vlačil je noge za seboj in pričakovali smo, da nam bo povedal, kako je v soboto preložil pet ton premoga, v nedeljo pa peljal taško na Smarno gor. Ampak nič takega!

»Kot običajno sem v soboto gledal televizijo, zvečer smo s prijatelji kvartali, včeraj sem pa dopoldne spal, se dobro najedel, nato pa v bife...«, nam je kašljajoč in sopeč razlagal in že potegnil zavojček iz žepa, da bo spet prižgal.

Uspelo prvenstvo

Po vnaprej pripravljenem razporedu tekmovanj je bilo v marcu strelsko tekmovanje med tozdi Litostroja. Rezultati, ki so jih dosegli tekmovalci, so šli za ekipno in tudi za posamezno uvrstitev.

Z veseljem ugotavljamo, da se je na razpis odzvalo kar 12 ekip s šestdesetimi strelci. Udeležba sicer ni bila popolna, saj niso sodelovali naslednji tozdi: TVN, IVET, IRRP, PTS in NABAVA. Delno opravičilo je v tem, da takega strelskega tekmovanja v Litostroju ni bilo že več let, zato so nastale težave pri sestavi ekipe.

Zavedajmo se, da je ta oblika rekreiranja zelo pomembna za SLO in je ena redkih, ki nas dnevno ne obremenjujejo.

Poverjeniki za šport po tozdi naj že sedaj razmišljajo o enakem tekmovanju, ki bo marca naslednje leto. Treninki so vsak ponedeljek in petek od 14. ure dalje, razen seveda med šolskimi počitnicami. Strelišče v novi telovadnici, ki jo bodo kmalu začeli graditi, pa bo omogočalo treninge tudi v času šolskih počitnic.

ZIMSKA PRAVLJICA

(Nadalj. z 8. str.)

ZLATA SMUČKA 79

Ali po vsem tem, kar smo povedali do zdaj, še ugrabite, kdo si je v letošnji sezoni zaslužil naslov najboljšega litostrojskega smučarja?

Oba lanska zmagovalca sta obranila naslov — tako Meri med dekletki kot Janez med moškimi (letos že šestič). Razlike so sicer malenkostne, kar priča, da je bil boj za najboljšega do konca zaigran, izenačen in napet.

Naj zapišemo še te najboljše:

- Ženske:
1. Marija Oberstar — 249,74 točk
 2. Silva Jarc — 245,6 točk
 3. Mira Šček — 239,38 točk

Drugi je bil na vrsti Janez Planinc. Komaj smo ga ustavili, tako poskočen in hiter je bil. Tule je pa res spočit, smo si mislili, gotovo je bil dva dni v postelji! Pa smo se zopet zmotili! Popolnoma napačno smo sklepali...

»Tako kot vsak teden sem šel tudi tokrat na izlet s PLANINSKIM DRUŠTVOM LITOSTROJ!« nam je na kratko pojasnil in že ga nismo videli.

Nauk, ki smo ga potegnili iz tega pogovora, polagamo na srce slehernemu Litostroječanu.

Torej — če hočeš, da boš začel delovni teden telesno okrepljen in duševno spočit, se tudi ti udeležuj lepih in zanimivih izletov, ki jih vsak teden organizira PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ!

od 1000 možnih krogov

EKIPNI REZULTATI:	
1. TOZD IC	775
2. Učenci IC	756
3. TOZD PUM	695
4. TOZD PZO	670
5. TOZD OB	667
6. TOZD Prodaja 1	595
7. TOZD PPO	575
8. TOZD Mont	572
9. DS SSP	558
10. TOZD Prodaja 2	534
11. DS PFSR	421
12. TOZD ZSE	219

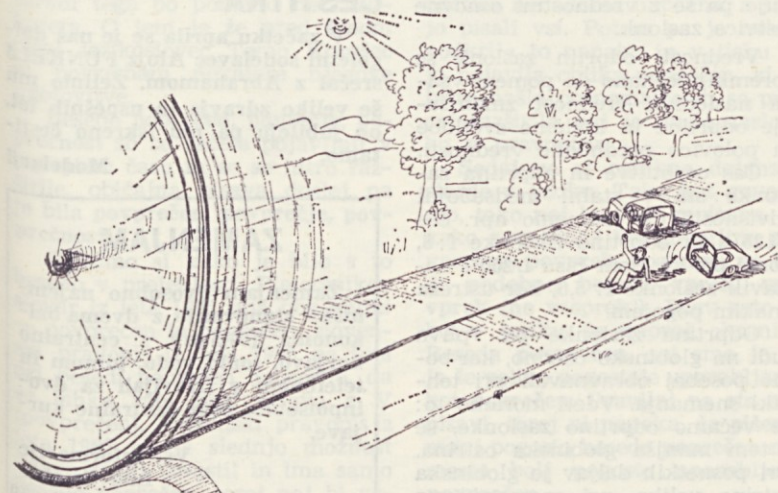
(2 tekmovalca)
Popolna ekipa je imela pet strelcev.

REZULTATI POSAMEZNIKOV:

Odličen rezultat je dosegel zmagovalac, pa tudi ostali dosežki so solidni.

1. Vojko Kužnik, TOZD OB — 184 krogov od 200 možnih.
2. Miroslav Jagoš, TOZD PZO — 174 krogov.
3. Franc Gider, TOZD OB — 166 krogov.
4. Jakob Jurkovič, TOZD OB — 165 krogov.

Janez Grom

IZSILIL JE (litostrojskega) KOLESARJA

ETO

Krvodajalci

7. aprila se je v vrstah krvodajalcev močno dvignilo število litostrojčkanov. Krvodajalske akcije se je udeležilo kar 335 Litostrojčanov. Kri so odvzeli 320 darovalcem, od tega dvajsetim za srčne operacije, petnajstim pa so po opravljenem zdravniškem pregledu odvzem odsvetovali.

Med darovalci krvi je bilo zelo veliko mladih, ki so prvič darovali svojo kri. Tem še posebej izrekamo zahvalo in jih vabimo, da ostanejo v naših vrstah, dokler jim bo to dopuščalo zdravje, prav tako pa jih vabimo, da s svojim vzgledom vplivajo na vse tiste, ki še niso zbrali dovolj poguma in še omahujejo. Zaradi izredno velikega števila udeležencev so morali posamezniki čakati na odvzem krvi tudi 4 ure. Sreči in slabi volji bi se izognili, če bi upoštevali priporočilo organizatorjev in bi na transfuzijski postajo prihajali v časovnih presledkih vse dopoldne. Ekipe transfuzijske postaje so delale izredno

marljivo, vendar več kot 60 odzivov v eni uri ni mogoče opravi-

Mesto	TOZD/DS	Število zaposlenih	Število darovalcev
1.	TVN	67	17
2.	PPO	86	19
3.	IVET	309	43
4.	OB	659	84
5.	MONT	326	39
6.	PZO	255	26
7.	PUM	663	64
8.	PROD	160	12
9.	NAB	113	8
10.	SSP	213	13
11.	PFSR	79	3
12.	ZSE	159	5
13.	IRRP	259	2
14.	PTS	70	0

viti. Zjutraj ob 7.30 je bilo tam že več kot 250 darovalcev, in ni bilo težko izračunati, kako dolgo bo potrebno čakati. Vsi tisti darovalci, ki so upoštevali priporočilo in so prišli na transfuzijski zavod z avtobusom ob 10.30 in 11.30, so opravili sprejem, pregled in odvzem krvi v slabi uri in so bili z organizacijo zelo zadovoljni.

Pričakujemo torej, da bomo

prihodnjič lahko izpeljali organizacijo prihodov po urah.

Ko primerjamo današnje podatke s podatki o udeležbi za leto nazaj, z zadovoljstvom ugotavljamo, da se je krvodajalske akcije udeležil kar 101 darovalec več kot pred letom dni. Resnično lep uspeh, za katerega se zahvaljujemo vsem udeležencem krvodajalske akcije, prav tako pa tudi vsem aktivistom, ki so akcijo vodili.

Magda Kreft

Doslej najbolj množičen obisk na krvodajalski akciji (Foto J. Žlebnik)

ZAHVALE

Ob boleči izgubi našega dragega očeta Franca Omerza se najiskreneje zahvaljujemo sodelavcem cevni instalacij TOZD IVET za izrečeno sožalje in denarno pomoč ter za spremstvo na njegovi zadnji poti.

V imenu družine
sin Maks Omerza

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem TOZD Montaža za prejeto darila in nepozabni poslovnici večer. Spominjal me bo na prijetne dni, ki sem jih preživela med vami.

Vsem sodelavcem želim še veliko uspeha v nadaljnjem delu!
Marija Gregorič

Iskreno se zahvaljujemo OO ter pihalnemu orkestru Litostroj za spremstvo na zadnji poti najinega pokojnega brata Andreja BRICLJA. Posebno pa se zahvaljujemo Avgustu Kočarju za lep poslovnici govor, kakor vsem, ki so sočustvovali z nami.

Sestri Cilka in Mici
v imenu sorodstva!

Iskrena hvala vsem, ki ste spremili mojega očeta na njegovi zadnji poti, darovali zanj cvetje in mi izrekli sožalje.

Malči Jerše

Odšla sta v pokoj

Delavci TOZD Montaža smo priredili v petek, 2. marca skromno slovesnost ob upokojitvi tovarišice Marije GREGORIČ. Skromno darilo in slovesnost le delno odtehta njenih 24 let dela v tovarni. Bila je marljiva in vestna delavka, kar ji je prav gotovo v ponos, vsem nam pa vzgled.

Želimo ji veliko sreče in zdravja v družinskem krogu!

Sodelavci!

3. marca smo se sodelavci delovne skupnosti PFSR ob majhni slovesnosti poslovili od dolgoletnega sodelavca Milana Malečkarja, ki je odšel v pokoj. Tovariš Malečkar je bil član kolektiva 30 let in je delal na različnih delovnih mestih, nazadnje kot referent v kontroli zalog.

Želimo mu še veliko sreče in zdravih let v zasluženem pokopju!

Sodelavci v DS PFSR

Piše Peter Poženel

6

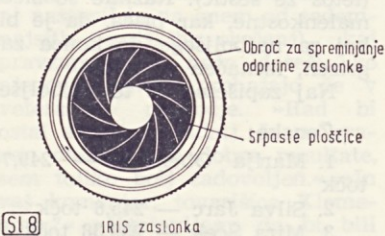
Ti drobni delci delujejo kot fin brusni prah in nevarno načenejajo površino leče. Namesto tega uporabljamo posebne krpice in antistatične papirčke. Uporaba teh pripomočkov ob drgnjenju ne ustvarja statične elektrike, ki še bolj privlači prašne delce. Objektiva nikoli ne čistimo z žepnim robčkom ali prsti. Tudi kadar prenesemo objektiv iz hladnega v tople prostor ter se nam rosi, si ne smemo pomagati z robcem. V tem primeru je treba počakati toliko časa, da se nam odrosi (ogreje na sobno temperaturo). Dober fotoamater ima pribor za čiščenje objektiv vedno pri sebi.

Na koncu povejmo najvažnejše pravilo. Amater naj ne razdira objektiv, pa če še tako dobro pozna njegovo konstrukcijo. Poškodovan objektiv mora nazaj v tovarno ali k poblaščenemu zastopniku ali v servis.

ZASLONKA je priprava, ki določa velikost krožne odprtine v objektivu; z njo določimo množino svetlobe, ki prodre pri osvetlitvi v kamero. Nameščena je navadno med obema skupinama leč v objektivu (glej sl. 3b) pa tudi pred ali za objektivom (odvisno od vrste objektiv). Poznamo več

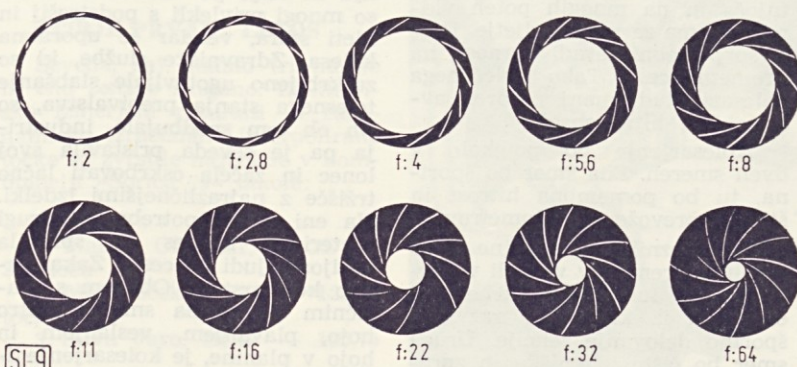
vrst zaslonk. Pri preprostejših aparatih je vgrajena zaslonka, ki se vrtili. To je kovinska ploščica v obliki kroga. Ob oboju ima krožne luknjice različnih velikosti, kiu strezajo lestvici zaslonk. Z vrtenjem ploščice postavimo pred objektiv odprtino po potrebi.

Popolnejši tip zaslonke je najbolj razširjena zaslonka iris ali lamelna zaslonka. Sestavljena je iz tankih, srpu podobnih ploščic (sl. 8), ki so pritrjene med dva obroča tako, da tvorijo v sredini odprtino v obliki kroga. To krožno odprtino lahko poljubno povečujemo in zmanjšujemo, vendar je ne moremo popolnoma zapreti. Objektiv in zaslonka delujeta skupno in sta v mnogočem odvisna drug od drugega. Na vsakem objektivu je zabeležena največja dopustna odprtina zaslonke. Z njo je izražena svetlobna jakost objektiv (Glej poglavje »Odprtine

SL 8

IRIS zaslonka

objektiva. Svetlobna jakost je merilo za množino svetlobe, ki hipoma prodre skozi največjo odprtino objektiv, ko je ta nastavljen na najmanjšo dopustno slikovno razdaljo (tj. goriščno razdaljo). Označena je z razmerjem premera največje odprtine zaslonke in goriščne razdalje objektiv (npr. 1:2,8). Z zaslonko menjamo velikost odprtine objektiv ter spreminjamo njegovo svetlobno jakost ali zmogljivost. Svetlobna jakost oziroma velikost zaslonke pa zopet vpliva na osvetlitev, ki jo natančno odmerimo za vsak posnetek, zato moramo meriti tudi velikost zaslonke. Na obroču objektiv je vgrajena lestvica zaslonk, ki se začne z vrednostjo svetlobne jakosti objektiv. Osnovna lestvica odprtin zaslonk je taka: f: 1 — f: 1,4 — f: 2 — f: 2,8 — f: 4 — f: 5,6 — f: 8 — f: 11 — f: 16 — f: 22 — f: 32 — f: 45 — f: 64 (slika 9)

Če vrednost največje odprtine

zaslonke objektiv ni vključena v osnovno lestvico (npr. f: 1,8 ali f: 3,5), se lestvica na objektivu sicer začne s to vrednostjo, nadaljuje pa se z vrednostmi osnovne lestvice zaslonk.

Vrednosti odprtin zaslonk se spreminjajo, tako da pomeni vsaka naslednja vrednost zmanjšanje odprtine in količine svetlobe za polovico predhodne vrednosti. Čas osvetlitve in odprtina zaslonke sta v stalni medsebojni odvisnosti. Če vzamemo npr. čas 1/125 s in odprtino zaslonke f: 8, bomo pri krajšem času 1/250 s postavili zaslonke f: 5,6, kar ustreza enakim pogojem.

Odprtina zaslonke pa vpliva tudi na globinsko ostrino, kar bomo posebej obravnavali pri tehnikah snemanja. Vdreti moramo to: če večamo odprtino zaslonke, se s tem manjša globinska ostrina. Pri posnetkih daljav je globinska ostrina velika, pri snemanju na blizu pa je zelo majhna.

ING. NESTORJU MARNU V SPOMIN

Po dolgotrajni bolezni je 18. marca umrl naš upokojeni sodelavec dipl. inž. Nestor MARN.

V Litostroj je prišel leta 1948 in mu ostal zvest skoraj 25 let, do upokojitve decembra 1972. Zaradi bolezni so mu bila leta zaslužnega počitka le kratko odmerjena.

Inženirja Marna so kot vodjo prodaje turbinske opreme poznali graditelji energetskih objektov iz cele domovine, saj je bila komaj katera hidroelektrarna po vojni zgrajena brez njegovega sodelovanja. Bil je izredno delaven in zagnan človek. S svojo vztrajnostjo, doslednostjo, spretnostjo in izredno jasnostjo izražanja je vzbujal občudovanje ne samo svojih sodelavcev, ampak je žel tudi priznanje številnih poslovnih partnerjev.

Prav tak — deloven, človeško plemenit in osebno skromen bo ostal v spominu vseh, ki smo ga poznali.

ETO

ZAHVALA

Ob boleči izgubi najine ljube mame Angele Ilovare se iskreno zahvaljujemo osnovni organizaciji sindikata TOZD PUM in sodelavcem iz modelne mizarne za poklonjeno cvetje na njeni zadnji poti.

Žalujoči hčerki:
Tatjana Lužar in
Marija Žirovnik

ZAHVALA

Vsem sodelavcem TOZD OBDELAVA se zahvaljujem za darila in prisrčno slovo ob moji upokojitvi.

Ela Račič

ČESTITKA

V začetku aprila se je naš dolgoletni sodelavec Alojz FUNKELJ srečal z Abrahamom. Želimo mu še veliko zdravja in uspešnih let, ob jubileju pa mu iskreno čestitamo.

Modelarji

ZAMENJAM

Zamenjam dvosobno najemniško stanovanje z dvema balkonoma (67,5 m²) s centralno kurjavo, toplo vodo, plinom in telefonom v Dravljah za dvoinsobno brez centralne kurjave.

Vse informacije
Ludvik Muc
tel. 51-659

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD MONTAŽA

Turbine

Eno izmed nujnih naročil glede na rokove obveze in situacije na terenu predstavlja za turbinsko proizvodnjo naročena oprema za Hemren Dam.

Obveščeni smo, da montažna ekipa, ki je trenutno na terenu, pospešeno vrši montažna dela na opremi. Zaradi občutne kasnitve predhodnih faz izdelave je potrebno, da delo na terenu poteka tudi v podaljšanem nadurnem delu. Trenutno dela potekajo po planu, kar zagotavlja, da bo prva faza uspešno zaključena.

Večji problem predstavlja oprema, ki še ni izdelana. Predvidoma bi morali v mesecu juniju 1979 odpremiti opremo za I. agregat, dve loputi Ø 2000, dva Howel Burgerja, eno loputo Ø 5000 in pripadajoče sklope, potrebne v naslednji fazi montaže. Za pričetek poizkusne montaže v podjetju bo potrebno izdelati še vse potrebne polizdelke, jih mehansko obdelati in dobaviti naročene dele iz uvoza in od domačih podizvajateljev.

Glede na trenutno situacijo bo večji problem predstavljal predvodenik, ki ga bomo po izvršeni mehanski obdelavi poslali v pločevinarno na prilagoditev plaščev. Enega izmed večjih problemov še vedno predstavlja izdelava zvarjenja za vstopni del zapirala regulatorja tlaka, za katerega smo zelo pozno dobili potrebno pločevino. Na rok dobave bodo vplivali tudi deli, za katere še ni materialnega pokritja. Od nosilcev termina za gonilnik še vedno nismo prejeli materiala za čepa gonilnih lopat, ročic, bronastih puš, turbinske gredi ter več pozicij zvarjenec, za katere pločevinarna še nima vse pločevine. Zaradi kasnitve predhodnih faz bo prišlo do preobremenitve strojnih zmogljivosti, zaradi pomanjkanja prostora pa bomo težko izvedli tudi preizkusno montažo. Da bi bila rokavna kasnitve čim manjša, bo potrebna zelo organizirana koordinacija med posameznimi fazami dela.

Za HE Ožbolt se je pričela poizkusna montaža gonilnika. Predvidoma bo gonilnik montažno gotov in funkcijsko preizkušen v prvi polovici maja 1979. Zelo pa bo problematična izdelava avtomatike, za katero se polizdelki nahajajo še v fazi izdelave. Poseben problem predstavlja tudi ležaj, za katerega zvarjenec še izdelujemo. Ležaj je nujno potreben zaradi prilagoditve s turbinsko gredjo in pogojuje prosto os.

V mesecu marcu smo prodali dve Francisovi turbini za Neapelj. Pri izdelavi opreme je sodeloval tudi Turbomont, ki je odpremljeni turbini tudi izdelal. V fazi izdelave je še regulator, ta se trenutno nahaja v fazi montaže in bo predvidoma gotov in pripravljen za odpremo v aprilu letos.

Hitimo z izdelovanjem zvarjenec za sesalni cevi za HE Čakovce, to sta prva elementa za pričetek montaže na terenu. Predvidoma bomo mehanske cevi predali v mehansko obdelavo v juniju.

Vzporedno z izdelavo sesalnih cevi za Čakovce v pločevinarni pripravljamo pločevino za izdelavo sesalnih cevi za Grabovico.

V aprilu 1979 bo gotova tudi oprema za izvozno naročilo Ruahini. Prva turbina se že pripravlja za transport, druga turbina pa je prevzeta, oziroma je potrebno izvršiti še prevzem skupnega opleta gonilnika in gredi na stroju. Pripadajoči loputi se trenutno nahajata v fazi internega funkcijskega preizkusa. Problematična je še montaža regulatorja tlaka, ki so pripravljeni za

pričetek poizkusne montaže in čakajo le določene dele iz uvoza, ti pa še niso dobavljeni. Za poizkusno montažo pripravljamo tudi sklope in rezervoarje za regulacijo.

V aprilu 1979 bomo predvidoma odpremiti tudi vodilnik in lopute za HE Jablanico. Do kasnitve opreme je prišlo predvsem zaradi dodatnih konstrukcijskih sprememb v sami fazi poizkusne montaže.

Za prvo turbino HE Tikveš je oprema mehansko obdelana in pripravljena za poizkusno montažo, ta pa še ni možna zaradi manjkajočih puš vodilnika, ki smo jih naročili iz uvoza, pa jih še nismo dobili. Oprema vodilnika za drugi agregat je tudi mehansko obdelana, razen spirale, ki še vedno čaka na vrstni red peskanja pred površinsko zaščito in mehansko obdelavo. Pripadajoči loputi se trenutno nahajata v zaključni fazi obdelave pred poizkusno montažo. V občutni kasnitvi pa se nahaja oprema regulacije, za katero se nosilci termina rezervoarji nahajajo še v fazi izdelave zvarjenec.

Do podaljšanja odpreme je prišlo tudi na kroglastem zasunu za HE Zakučac zaradi izmeta nekaterih delov in sami fazi montaže. Na kroglastem zasunu trenutno montiramo avtomatiko, sledil bo še funkcijski preizkus. Predvidoma bo zasun pripravljen za odpremo v drugi polovici aprila 1979.

Za HE Doblar smo dve tlačni napravi že odpremiti, tretja pa čaka naknadno določeno predelavo. Potrebno je izdelati razvodnik, tega zdaj izdelujemo po hitrem postopku in bo v kratkem gotov. Po izdelavi dodatno zahtevnega razvodnika bo potrebno izvršiti ponovni preizkus tretje tlačne naprave.

Žerjavi

Trenutno se v fazi montaže nahajata dva klesčna dvigala za Nikšić. Predvidoma bo prvo dvigalo pripravljeno za odpremo do 15. maja, drugo za dvema mačkoma pa do 15. junija letos.

Po zelo pospešenem delu smo uspeli 4. aprila odpremiti na teren žerjav 180 MpX22 m za Hemren Dam.

Reduktorji

V fazi montaže imamo deset reduktorjev tipa AC 2280 za ZSSR. Glede na trenutno stanje predvidevamo, da bodo reduktorji pripravljeni za odpremo v maju 1979. V fazi mehanske obdelave pospešeno obdelujejo dele za dvanajst podajnih mehanizmov za istega naročnika. Pričetek poizkusne montaže je predviden v začetku maja 1979.

Za naročnika »Feroelektro« Sarajevo sta naročena dva reduktorja tipa B-120 12,5 j. Predvidoma bosta pripravljena za poizkusno montažo 20. aprila, odpremiti pa ju bomo do 15. maja.

Cementarne

V fazi montaže je elevator za cementarno »Šar«, odpremiti ga bomo predvidoma v drugi polovici aprila.

Dieselski motorji

Za Uljanik iz Pulja smo 5. aprila odpremiti tri motorje tipa 6 T 23 LH za tretjo gradnjo.

V fazi poizkusne montaže imamo za to gradnjo še tri motorje istega tipa za naročnika »3. maj« iz Reke. Za dokončno montažo še nismo prejeli pripadajočih generatorjev, ki jih dobavlja Uljanik iz Pulja.

Za črpalno postajo Dvor sta v fazi poizkusne montaže še dva motorja tipa 7123. Pripadajoče generatorje iz Rade Končarja, ki so nam jih obljubili za mesec marec 1979, še nismo prejeli.

Ponovno pa smo obveščeni, da nam bodo manjkajoče generatorje dobavili v aprilu.

Tudi za motor tipa DM 620

NTBH za naročnika Rade Končar še nismo dobili manjkajočega generatorja.

V sami fazi poizkusne montaže pa je bilo potrebno še dodatno predelati podložno ploščo.

V aprilu smo odpremiti dvajset jeklenk zagonskega zraka za V. P. Split.

Črpalke

Za eno izmed zelo nujnih in po obsegu največjih naročil za Ormož in Virovitico smo do sedaj od 142 črpalk že uspeli odpremiti 63 črpalke. Trenutno se v fazi poizkusne montaže nahaja 29 črpalk raznih tipov. V fazi mehanske obdelave pa se trenutno obdelujejo deli za opremo šestih črpalk.

V kratkem pričakujemo dobavo 14 črpalk iz Žalca. Ostale črpalke, ki spadajo v isti obseg dobave, se še nahajajo v fazi funkcijskega preizkusa.

Poleg črpalk za Ormož se v fazi montaže nahajata še dve črpalke za Vodovod Beograd, ena črpalka za Jesenice, dve za Posočje Tolmin in tri za Vodovod Zagreb. Za proizvodnjo črpalk se v fazi izdelave nahaja še večje število naročil za rezervne dele, katere bomo takoj po izdelavi odpremiti naročniku.

Iz posameznih proizvodov Montaže je razvidno, kakšni so specifični problemi posameznih naročil v fazi ciklusa izdelave. Ugotovljeno je, da je eden največjih problemov za nizko količinsko realizacijo predvsem nekompletiranost posameznih naročil v fazi izdelave.

TOZD Montaža je imela v mesecu marcu po gospodarskem načrtu predvideno količinsko realizacijo 488 t.

Zaradi predhodnih vzrokov nam je uspelo doseči le 335 t oziroma 68,6 %.

Bruno Seme

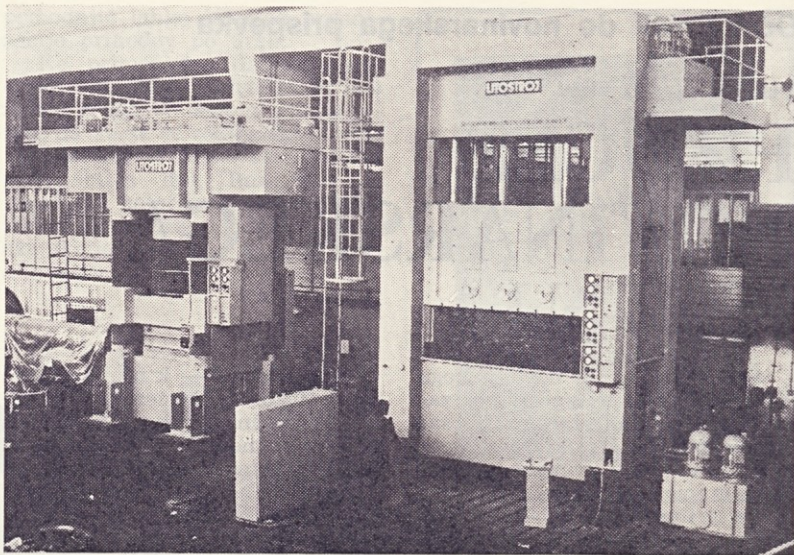
TOZD PUM

Značilnost naše proizvodnje v I. trimesečju letošnjega leta je zelo povečana izdelava ulitkov za skupno proizvodnjo. Izdelali smo namreč 22 % ulitkov več kot smo jih predvideli v letnem planu. Kljub prizadevanju pa še vedno nismo zadovoljni. Še vedno je nekaj manjših ulitkov, ki jih nismo uspeli napraviti, in to so predvsem ulitki za proizvodnjo črpalk. Ta naročila smo sicer prejeli z zamudo, oziroma smo morali zamje najprej izdelati nove modele. Prav ta veja proizvodnje nam povzroča največ preglavic zaradi »drobnjarskih« naročil, veliko različnih tipov in zelo majhnih serij. Toda problem ni v sami livarni, temveč v modelarni, ker moramo za vsak tip izdelovati nov model, to pa predstavlja 90 % porabljene časa. Vsekakor želimo, da bi skrajšali izbiro posameznih tipov črpalk, ki jih nudimo našim kupcem. To bi pocenilo proizvodnjo in skrajšalo dobavne roke.

V mesecu marcu smo prejeli večje naročilo ulitkov za HE Grabovica — 14 gonilnih lopat za Kaplanovi turbini. Prav tako urejamo dokumentacijo za izdelavo ulitkov petega polarnega žerjava za ZSSR. Najpomembnejša zunanja naročila so: obložne brezvljačne plošče za cementarno Beočin, predelne stene mlinice za cementarno Novi Popovac, večje število ulitkov za parne turbine in dieselske motorje za Jugoturbino iz Karlovca.

Proizvodnja modelov je usmerjena predvsem v izdelavo modelov za Č. P. Chitagong, Č. P. Obrenovac in HE Grabovica. Izdelujemo tudi komplet modelov za ohišja parnih turbin za Jugoturbino. Večji problem pa je z izdelavo ohišij dieselskih motorjev, za katere nam manjka modelarjev. Zelo pa moramo pohvaliti posamezne modelarje, ki popravljajo stare modele, kajti v izredno kratkem času so usposobili več modelov za formanje in to predvsem ohišja reduktorjev za Sovjetsko zvezo.

Proizvodnja ulitkov iz sive litine stalno raste. Izdelali smo vse ulitke za Č. P. Dvor, trenutno pa poteka izdelava ulitkov za Č. P. Chitagong in to v večini primerov po skeletnih modelih. Nada-

Montaža hidravličnih strojev za izdelavo brusov in vlek pločevine, naročnik SWATY Maribor in IKARUS Zemun (Foto J. Zlebnik)

ljujemo pa tudi izdelovanje ulit-stroja za tlačno litje DMKh-400-M za naročnika WOTAN — ZR Nemčija (P-93.086), ki ju zaradi nepravčasnega prihoda prevzemalca kupca nismo odpravili v marcu, hidravlični stroj za krivljenje pločevine HKOC-1-315-600 (P-93.093) in štiri preoblikovalne stroje PMPK-3-5/630... (P-93.097) za STANKOIMPORT — ZSSR v skupni teži 182 ton.

V montaži imamo 19 različnih preoblikovalnih strojev, predvidenih za realizacijo v maju in juniju. Težave v proizvodnji, s katerimi se srečujejo temeljne organizacije NAB, PZO in še posebno OBDELAVA, vplivajo na izvršitev blagovne realizacije v TOZD PPO.

Če se ustrezne težave, s katerimi se srečujejo tozdi, organizacijsko povezani v skupnem proizvodvu, ne bodo razrešile v čim krajšem času, ne bomo mogli ustvariti boljše blagovne proizvodnje.

Alojz Gruden

TOZD PPO

Po gospodarskem dinamičnem načrtu — 175 ton realizacije — smo v marcu dosegli 185 ton proizvodne realizacije oziroma 105 odst., Blagovna proizvodnja, to je tista proizvodnja, ki smo jo odpremiti iz delovne organizacije, pa je 314 ton oziroma 180 odst. planirane. Kumulativna proizvodna realizacija za I. četrtletje znaša 359 ton oziroma 84 odst. planirane, blagovna proizvodnja za isto obdobje pa 37 ton oziroma 89 odst.

V marcu smo odpravili 16 preoblikovalnih strojev: linijo petih hidravličnih vlečnih strojev HVC 2-250, hidravlični vlečni stroj HVO-3-500... in hidravlični vlečni stroj HVC-2-40 (vse za naročnika IKARUS — Zemun), hidravlični preoblikovalni stroj HPC-1-63 za naročnika ISKRA — Nov mesto, hidravlični preoblikovalni stroj HPC-1-40 za ISKRA — Nova Gorica, hidravlični vlečni stroj HVO-2-160 za TIKI — Ljubljana, hidravlični steborni stroj za izdelavo umetnih brusov HSS-2-2500... za SWATY — Maribor, hidravlični vlečni stroj HVO-3-250 za SITA — Arilje, stroja za tlačno litje DMKh-400-M za BORIS KIDRIČ — Kidričevo in AGROVOJVODINA — Novi Sad, stroj za tlačno litje DMKh-280-M za ISKRA — Komen in stroj za tlačno litje DMKh-160-M za mariborsko livarno v skupni teži 314 ton. To je do sedaj največja mesečno opravljena blagovna proizvodnja v temeljni organizaciji PPO.

V aprilu predvidevamo, da bomo zmontirali, funkcionalno preizkusili in odpravili 14 preoblikovalnih strojev:

za ELEKTROKOVINO — Maribor linijo za narez traku pločevine MPRT-1500-2/10... (P-62.209), za IKARUS — Zemun hidravlični vlečni stroj HVO-2-400 (P-62.220-21), hidravlični preoblikovalni stroj HPO-1-160-630... za ZELEZARNO — Sisak (P-62.276), hidravlična vlečna stroja HVC-2-40 za ISKRA — TOZD ŠTEVCI — Kranj (P-62.336) in ISKRA — TOZD ELEKTROME-HANIKA — Kranj (P-62.338), stroje za tlačno litje DMKh-400-M za mariborsko livarno (P-62.314), MDKh-400-M za naročnika ISKRA — Železniki, dva

TOZD OB

V mesecu marcu sta za TOZD OB najbolj značilni dve stvari: polna delovna angažiranost za doseg plana in za pridobitev manjkajočega kadra.

V marcu smo za HE Ožbolt P-35870 obdelali gonilnik. Za HE Hemren Dam pa smo začeli obdelavo traverznega obroča in ostalih večjih pozicij. Zataknilo se je pri loputih in to zaradi poroznosti. Na pomoč je priskočila konstrukcija in s spremembo in dodelavo smo rešili nastalo težavo. Zamudo bomo morali nadoknaditi. Komisije 94712 (to so ruski podajalniki), so v zaključni fazi obdelave in jih bomo kmalu začeli montirati. Manjka le še nekaj pozicij iz nabave in pločevinarne (v glavnem so to manjše pozicije, vendar jih rabimo kot protikose).

Dela je dovolj. Stroji obratujejo s polno zmogljivostjo. Primanjkuje pa nam proizvodnega kadra. Preko sklepa delavskega sveta smo uvedli obvezno nadurno delo za določen čas, kot to predvidevajo samoupravni akti. Skupno s kadrovsko službo pa se trudimo za pridobitev novega kadra, s katerim bi izpopolnili drugo izmenjo.

Angažirali bomo tudi režijske delavce, ki so po osnovnem poklicu strugarji, da nam priskočijo na pomoč v proizvodnih obratih na strojih, ki nimajo dovolj izmenskega dela, so pa v skupini ozkih grl, kar je razvidno iz analize zasedenosti z delom.

Naši cilji so jasni. Plan moramo doseči. Skupno z ostalimi sodelujočimi v proizvodnem procesu moramo analizirati planirane količine in se zavedati, da je izpolnjevanje dobavnih rokov prvenstvenega pomena. Neizpolnjevanje rokov nas kaže kot nezanesljive, vpliva na konkurenčnost, sproži verižno reakcijo zamud in znižuje koeficient obračuna ter seveda vpliva na dohodek. Vse to pa je odločilnega pomena za našo nadaljnjo uspešnost.

Pavlo Hajdinjak